

आनन्द भूमि

बुद्धधर्म सम्बन्धी नेपालको एक मात्र मासिक पत्रिका

THE ANANDA BHOOOMI

(The Only Buddhist Monthly Magazine of Nepal)

बुद्ध-वचन

कवकटक जातक

कपिलवस्तु नगर कहाँ छ ?

बुद्धधर्मको विशेषता

जनतामा बुद्धधर्मको प्रभाव

तिर्थ संकलना

बुद्धधर्म र मार्क्सवाद...

आनन्दकुटी विद्यापीठ स्तम्भ

धर्मसुत उपासिका

-जातक संग्रहाल

-मिश्र अमृतानन्द

-अमिता मानन्धर

-लोक बहादुर शाक्य

-'ज्योति' शाक्य

-मिश्र विमलानन्द

—

-अनुवाद

१

२

३

५

११

१३

१४

१६

१८

१९

२८

२९

३०

अमृतमाय विप

हड्डिकड ५ घण्टा ४५ मिनेट

जिगु न्हाप्ची च्वं वःगु दु

थ्व गुगु समाज ?

छिं स्युला थे ?

जित: चित्त बुझ्य मजू

सम्पादक्यात पौ

सम्पादकीय

बीढ-गतिविधि

-ब्रावुरत्न शाक्य १९

-इच्छाहर्ष वज्राचार्य २०

-एम. डी. थकू २४

-राम भक्त प्रधान २४

— २५

— २५

— २५

— २८

— ३०

Who is an Arahat ?

—

Mahinda Thera 26

“आनन्दभूमि” को नियम—

- १) “आनन्दभूमि” आनन्दकुटी विहार गुठीद्वारा प्रकाशित हुने नेपालको एकमात्र बुद्धिमं सम्बन्धी मासिक पत्रिका हो । यो प्रत्येक पूर्णिमाको दिनमा निक्तनेछ । यसको आजीवन ग्राहक शुल्क रु. १००/- र वार्षिक ग्राहक शुल्क रु. १०/- मात्र छ । जुनसुकै महीनामा पनि ग्राहक बन्न सकिन्छ । वार्षिक—ग्राहकलाई पूरा १२ वटा अंक प्राप्त हुनेछ ।
- २) यसमा बुद्धिमंसैंग सम्बन्धित विषय छापिनेछ ।
- ३) लेखकद्वारा प्रकट भएको कुनै पनि विचारमा लेखको उत्तरदायित्व लेखक नै हुनेछ । सम्पादक—मण्डल हुनेछ ।
- ४) लेखकले नेपाली, नेपालभाषा र अंग्रेजीमध्ये कुनै पनि भाषामा लेख पठाउन सक्नुहुन्छ र पठाइएका हे फिर्ता पठाउने व्यवस्था गर्न नसकिने भएकोले लेखको प्रतिलिपि आफूमौँग राखी पठाउन अनुरोध छ ।
- ५) लेख पठाउँदा सफा र पूरा साइजको कागजमा एकापटि मात्र लेखेर पठाउनुपर्नेछ ।
- ६) ग्राहक शुल्क, विज्ञापन तथा प्रबन्ध सम्बन्धी पत्र व्यवस्थापकको नाउँमा पठाउनुहोला । पत्र व्यवहार गर्दा आपनो ग्राहक संख्या तथा नाम ठेगाना राख्न लेखिएको हुनु जरूरी छ । ठेगाना हेरफेर हुने भएमा एक महीना अगावै व्यवस्थापकलाई सूचना दिनुहोला । पत्रिका समयमा नुग्गे सूचना दिने कृपा गन्तुहोला ।
- ७) कुनै पनि लेख प्रकाश गर्न वा नगर्न अधिकार सम्पादकमै रहनेछ ।
- ८) लेखकहरूले कृपया अटो साइजको एक प्रति फोटो र आपनो संक्षिप्त परिचय पठाउनुहुन अनुरोध छ । आफैले फोटोको ब्लक बनाई पठाएमा छिटो प्रकाशन गर्नलाई सघाउ पुग्नेछ ।

आनन्दभूमि कार्यालय, आनन्दकुटी, स्वयम्भू, काठमाडौं ।

विज्ञापन—दर

भित्री पूरा पेजको	-	२००/-
भित्री आधा पेजको	-	१००/-
भित्री चौथाई पेजको	-	५०/-
कभरको भित्री पूरा पेजका	-	३००/-
अन्तिम कभरको पूरा पेजको	-	५००/-

आम्रपाल भूषण

प्रधान सम्पादक

भिक्षु अश्वघोष

सम्पादक

भिक्षु कुमार काश्यप

सुवर्ण शाश्वत

प्रकाश वज्राचार्य

न्तुदे बहादुर वज्राचार्य

वर्ष ८ अङ्क १०

माघ २०३७

बुद्ध सम्वत् २५२४

ने. सं. ११०१

ई. सं. १९८१

व्यवस्थापक

भिक्षु महानाम

प्रकाशक

आनन्दकुटी विहार गुठी

स्वयम्भू, काठमाडौं

फोन : १४४२०

“चरथ भिक्खवे चारिकं बहुजन हिताय
बहुजन सुखाय लोकानुकम्पाय अत्थाय हिताय
सुखाय देवमनुस्सानं । देसेथ भिक्खवे धर्मं
आदिकल्याणं मज्जेकल्याणं परियोसान
कल्याणं सातथं सव्यञ्जनं केवलं परिपुण्णं
परिसुद्धं ब्रह्मचरियं पकासेथ ।”

(महावग—विनयपिटक)

भिक्षुहरू ! बहुजन हितको लागि, बहुजन
सुखको लागि, विश्वमाथि दयाको लागि, देव र
मनुष्यहरूको हित, सुख र कामको लागि संचार
गर । भिक्षुहरू ! आरम्भ, मध्य र अन्त समयसम्म
कल्याण हुने धर्मको अर्थ र भाव सहित उपदेश दिए-
र सम्पूर्ण परिशुद्ध ब्रह्मचर्य (धर्म) को प्रकाश पार ।

★ कोध नगर, अभिमान नगर, सबै बन्धनबाट पार तरेर जाऊ । नामरूपमा आसक्त नदुने त्यागो
व्यक्तिलाई दुःख सन्ताप हुनेछैन । जसले बढ्दैगएको कोधलाई रथ रोके छैं रोक्छ, उसैलाई म
साँच्चैको सारथो भन्छ । अरु त खालि लगाम समात्ने मात्र हन् ।

पूज्यपाद चन्द्रमणिमहास्थविरया प्रतिमा उद्घाटन समारोह आगामी जनवरी १९ तारीख १९८१ खून्हुनिसे २६ तारीख तक (२०३६ माघ ६ गते निसे १३ तक) भगवान् बुद्ध परिनिर्वाण जुया विज्यागु थाय कुशीनगरय भव्यकथं ज्वीगु दु।

२० जनवरी खून्हु श्रद्धेय दलाइलामां चन्द्रमणि प्रतिमा उद्घाटन याना विज्याइ। उगु अवसरय सेमिनार व भिक्षुसंघपाखे महापरिवाण नं ज्वीगु दु।

भिक्षु एम .ए. लय उत्तीर्ण

भिक्षु मुण्डोभन भारतया पंजाब शिवविद्यालय एम. ए. द्वितीय श्रेणी उत्तीर्ण जूगु समाचार दु।

चेँ-

अचलचित्र (स्लाइड) प्रदर्शन

बंगु कार्तिक १६ गते बहनी श्री सुमगल विहारय भिक्षु अनिरुद्ध महास्थविरं बुद्ध-जीवनी व मेमेगु बौद्ध ऐतिहासिक थाय्यागु चित्रत दुंगु स्लाइड क्यना विज्यात।

अभिधर्म दिवस

धिलाज्गु समाचारकथं गत कार्तिक ७ गते कतिपुन्ही खून्हु श्री सुमगल विहारय अभिधर्म दिवस मानय याःगुया नापं भिक्षु बुद्धघोष, श्री महेन्द्र रत्न, वेदकुमारी व भूवने श्री शाक्यपिसं अभिधर्मया बारय प्रवचन याना विज्यागु समाचार दु।

सकिमिला पुन्हीया कार्यक्रम

२०३७ मंसिर ७ गते सकिमिला पुन्ही खून्हु स्वयम्भू ज्ञानमाला भजनया नापं न्हावले थे आनन्दकुटी विहारय बौद्ध कार्यक्रम शुरू जुल।

आनन्द भमि

बुद्धपूजां लिपा भिक्षु अश्वघोष बाखं कनालि धै विज्यात कि बुद्धया उपदेशकथं करपिसं छुया: मया: स्व: मज्जीगु खःसानं सुनानं ज्या द्वंक्सा, मिलयमज्जकथं ज्या याना च्वंसा सुंक च्वने मज्यूगु खै ध्वाथ्वीक घटनात्मकंकथं चर्चा याना विज्यात। उपासक उपासिकापित सुकाव स्वरूप थः थःगुबुदि व दिवंगतपिनिगु नामं त्र हेदिनय भन्तेपिन्त भोजन याकेमा धका: कर क्यंका: निमन्त्रणा मयायगु बानि यायमा:। अले लय अष्टमी छन्हु न्ह्यवः औसि छन्हु न्ह्यवः वः पुन्ही छन्हु न्ह्यवः महापरिव्राण न्यायका मव्यसा बालाइ। भन्तेपिसं ला निमन्त्रणा स्वीकार याना हे विज्याइ छाय धाःसा उपासकपिति नुगलय स्याइ धका: ग्यायमा: धैंगु खै न्ह्यथना विज्यात। यलय महापरिव्राणय भाग का: विज्यागुलि मेर्पि भन्तेपिव अनगारिकापि लयलयपतिकं नियमितरूप ज्वीगु उगु कार्यक्रमय उपस्थित ज्वीमफुगु खैं सीदुगु दु।

भिक्षु सुदर्शन त्रि. वि. वि. स

भिक्षु सुदर्शन त्रिभुवन विश्वविद्यालये मध्यकालीन नेपालया इतिहास, प्राचीन लिपि-विज्ञान व बौद्ध दर्शनया अध्यापन यानो विज्याना च्वंगु दु। वसपोलं त्रिभुवन विश्वविद्यालयं इतिहास विषये ७६/। अंक क्या: प्रथम श्रेणी एम ए. पास याना विज्यागु खः।

जिर्णोद्धारया लागी सहयोग

आनन्दकुटी विहार जिर्णोद्धारया लागी निम्न श्रद्धालुतय पाखे ग्वाहालि प्राप्त जूगु दु:-	
श्री साहु गणेश बहादुर राजकणिकार (कूल पाउरोटि-भण्डार)	३००३।-
श्री इच्छा हरपं बंजाचार्य, जुद्धसडक	१०००।-
श्री धर्म बहादुर धाउवा, पाटन ढोका	१०००।-

कवकटक जातक

(जातक संग्रहबाट साभार)

सिङ्गीमिगो आयत चक्खु नेत्तो,
अट्टितचो वारिसयो अलोमो ।
तेत्तभिभूतो कपण रुदामि,
मोहेबमं पारासमं जहेय्या'ति ॥

अर्थ—सिड जस्ता दुई हात भएको, हेर्ने आँखा लामा भएको, छाला नै हाड भएको, पानीमा सुन्ने र रौं नभएको पश्चुले मलाई कष्ट दिँदैछ । त्यसैले म कृपण ढैं रुदैछ । प्राप्ण समान प्यारो दुःखमा परेको मलाई तिमीले छोडेर नजाउ ।

उपर्युक्त गाथा जेतवनमा बसिरहनुभएका शास्ताले एक स्त्रीको कारणमा बताउनुभएको हो ।

बत्तमान व्यथा

आवस्तीमा एक कुटुम्बिक थियो । ऊ आसामीसँग ऋण उठाउनको निमित्त स्वास्ती सहित जनपदमा गयो । आसामीसँग ऋणउठाई फर्केर आइरहेको बेलामा बीच बाटोमा चोरहरूले समाते । उसकी स्वास्ती चाहिँ अभिरूपा दशंबीया थिई । चोरको सरदारले उसप्रतिको प्रेमको कारणले उनको लोग्नेलाई मानं लाग्यो । ती स्वास्ती चाहिँ शीलवती, पतिव्रता र आचार संपन्ना थिई । उनी

चोरको सरदारको पाउमापरी “म माथिको प्रेमले गर्दा मेरो स्वामीलाई मानुहुन्द्र भने म पनि विष खाएर नाकमा सास थुनेर मर्नेछु । तपाईंको साथमा जानेछैन । अकारणामा मेरो स्वामीलाई नमानुहोस् ।” भनी प्रार्थनागरी लोग्नेलाई छोडनलगाई उनीहरू दुवै सकुशल श्रावस्तीमा पुगी जेतवनको पक्षाडि पट्टिको विहारतिरवाट गइरहेको बेलामा—‘विहारमा गई शास्तालाई बन्दनागरी जानेछु’ भन्ने विचारगरी गन्धकुटीको प्रांगणमा गई शास्तालाई बन्दनागरी एक छेउमा बसे । अनि उनीहरूसँग शास्ताले ‘कहाँ गएका थियो?’ भनी सोधनुभएपछि ‘आसामीसँग ऋण उठाउन गएका थियो’ भने ।

‘बीच बाटामा कुशलपूर्वक आयो त?’ भनी सोधनुभएपछि कुटुम्बिकले भन्यो—

‘भन्ते ! बीच बाटामा हामीहरूलाई चोरहरूले समातेका थिए । जब चोरको सरदारले मलाई मानलाग्यो तब यिनले उनीहरूसँग प्रार्थनागरी मुक्तगर्न लगाइदिई । यसले गर्दा ज्यान जोगियो ।’

शास्ताले, ‘उपासक ! अहिले त यसले तिम्रो ज्यान जोगाइदिई । अधिका पण्डितहरूलाई पनि ज्यान जोगाइदिएकै थिई’ भन्नुभयो ।

‘जवसम्म मानिसले आफ्ना इच्छा र वासनाप्रति विजय प्राप्त गर्न सक्दैन तवसम्म उसको लागि निर्वाण विल्कुल असंभव छ ।’

— चुन्द्र

कपिलवस्तु नगर कहाँ छ ? | ले. आचार्य भिक्षु अमृतानन्द महास्थविर

श्रीलंका

(श्रीलंकाको “बुदुशरण” भन्ने साप्ताहिक अखबारमा प्रकाशित भएको लेखको अनुवाद)

कपिलवस्तुको उत्पत्ति—

पालिसाहित्यको सुत्तिपातको सम्मानिकायको अभ्वटु सूत्रवर्णनाको पृ. ३०७ मा र दीघनिकायको समन्वयी यसरी उल्लेख भएका छन् :-

अतीत समयमा ओक्काक्कवंशीय तेश्रो ओक्काक्क राजाकी जेठी महारानीको तरफबाट चार पुत्रहरू र पाँच पुत्रीहरू थिए । कान्छी महारानीको तरफबाट एक पुत्र थियो । कान्छी महारानीले पुत्र जन्माउँदा खुशी भएका राजाले महारानीलाई वर दिएका थिए । राजाले दिएको वर माघदे रानीले पछि राजासँग जेठी महारानीका सबै पुत्रहरूलाई निर्वासित गराई आफ्नो पुत्रलाई राज्य दिने वर मागिन् । राजाले त्यस्तै हुन आज्ञा दिए । ओक्काक्कमुखादि चारेजना राजपुत्रहरू देश छोडेर जानलागदा प्रिया सहित पाँचैजना राजपुत्रीहरू पनि साथ लागेर गए ।

त्यस बखत हात्रा बोधिसत्त्व अर्थात् हाल बुद्ध हुने पुरुष महाधनी एक ब्राह्मण कुलमा कपिल भन्ने नामले जन्मी गृहत्यागगरी ऋषिभेषलिई हिमखण्डको आसपासमा एक सूरम्य पोखरीको किनारमा पर्णशाला बनाई वसेका थिए । त्यसैले अभ्वटु सूत्रवर्णना पृ. १८१ मा “हिमवन्तस्से पोखरणीयातीरे साक्खण्डे पण्णासालं मापेत्वा वसति” भनी उल्लेख भएको हो । आफ्नो देश छोडेर जाने यी राजकुमारहरू बडा पराक्रमी तथा बल सम्पन्न थिए । चाहेको खण्डमा यिनीहरूले जम्बुद्वीपको कुनैपनि देश

हरणगरी लिनसक्ये । तर यिनीहरूले त्यसो गरेनन् । जम्बुद्वीप अति विशाल छ । कतै गएर राज्य स्थापना गर्नेछौं” भन्दै हिमखण्डतिर लागी यिनीहरू क्रमशः कपिल ऋषि बसेको ठाँउमा पुगे । अनि कपिल ऋषिले यिनीहरूलाई आफू बसेको ठाँउमा नगर बसाले सल्लाह दिए । उनीहरूले त्यहाँ नगर बसाले । त्यसैले सो नगरको नाम “कपिलवस्तु नगर” रहन गएको हो ।

त्यस समयदेखि वर्तमान शाक्यमुनि बुद्धको पालामा पनि सोही नै ठाउमा कपिलवस्तु नगर रहेको कुरा सिद्धांशु कुमार बुद्ध हुनको निमित्त गृहत्यागगरी प्रव्रजितभई सबंधप्रथम राजगृह नगरमा पुगदा त्यहाँ बिम्बसार राजाद्वारा सोधिएको प्रश्नको उत्तर दिनुहुँदै सिद्धार्थ बोधिसत्त्वले सुत्तिपातको पब्जजा सूत्रमा उल्लेख मर्नुभएको निम्न कुराबाट सिद्ध हुन्छ ।

“उजू जनपदो राजा हिमवन्तेस्स पस्सतो ।

धनविरियेन सम्पन्नो कोसलेसु निकेतनो ॥”

अर्थात्—हे राजन् ! यहाँबाट सीधा हिमखण्डतिर स्थित धन तथा बलबीर्य सम्पन्न प्राचीनकालदेखि रहि-आएको कोशल राज्य अन्तर्गत जुन जनपद हो त्यहाँबाट म आएको हु ।

शाक्य जनपद—

शाक्य जनपदको राजधानी कपिलवस्तु नगर कोशल-राज्य अन्तर्गत पर्छ भन्ने कुरा—“कोसलेसु चारिकं चरमानो येन कपिलवत्थु तदवसरि ‘अर्थात्—कोशलमा चारिका यदे

जहाँ कपिलवस्तु हो त्यहाँ जानुभयो भन्ने अंगुत्तर निकाय, तिकनिपात, भरण्डुकालाम सूत्र; “भगवापि कोशलको अहस्थिप कोसलको” अर्थात्— भगवान् पनि कोशलवासी हुनु हुन्छ म पनि कोशलवासी हु भन्ने मजिझमनिकाय, मजिझम-पण्णास, धम्मचेतिय, सूत्र र “करोन्तिष्ठो वासेदृ सक्या रञ्जेपसेनादिम्ह कोसले निपच्चकारं अभिवादनं पच्चुपट्टानं बर्वात्— हे वासेदृ ! शाक्यहरू राजा प्रसेनजित् प्रतिभक्ति-पूर्वक अत्यन्त आदर सम्मान देखाउँछन् भन्ने दीर्घनिकायको अगम्भ सूत्रबाट प्रष्ट हुन्छ ।

यस ताकाको शाक्य जनपद कत्रो थियो भन्ने कुरा हामी निश्चित गर्न सक्तैनौ । किनभन्ने पालिसाहित्यमा यसको सीमा-निर्धारण करै देखिँदैन । तर यस जनपदमा भित्रिएको गाउँ, निगमहरूका नामहरू भने पालिसाहित्यमा यसरी उल्लेख भएको पाइन्छः—

- (१) कपिलवस्तु (अंगुत्तरनिकाय, अटुकनिपात, महानाम सूत्र)
- (२) चातुम (मजिझमनिकाय, मजिझमपण्णास, चातुमसूत्र)
- (३) खोमदस्स (संयुक्त निकाय, व्राह्मणसंयुक्त, खोम-दुस्ससूत्र)
- (४) सामगाम (मजिझमनिकाय, उपरिपण्णासक, सामगार सूत्र)
- (५) देवदह (मजिझमनिकाय, मजिझमपण्णासक, देव-दह सूत्र)
- (६) सक्कर अथवा नगरक (मजिझमनिकाय, मजिझ-मपण्णासक, धम्मचेतिय सूत्र)
- (७) सीलवति (संयुक्तनिकाय, मारसंयुक्त, सम्बहुल-सूत्र)

(८) मेदलुम्प (मजिझमनिकाय, मदज्ञमपण्णासक, धम्मचेतिय सूत्र)

(९) उलुम्प (धम्मपद अटुकथा, विडुडभवत्थु)

यी गाउँ, निगमहरूका नामहरूबाट त्यसताकाका शाक्यजनपद कत्रो थियो होला भन्ने कुराको अनुमान हामी लगाउनसक्छौं ।

चुच्छकालीन कपिलवस्तु—

गणतन्त्रको रूपमा रहेको लिच्छविहरूको वैशाली राज्य र कुणीनगरवासी मल्लहरूको राज्य जस्तै शाक्य-हरूको राज्य पनि गणतन्त्र रहेको कूरा पपच्चसूदनी, मजिझमपण्णासको सेख सूत्र वर्णना (पृ. १०) मा प्रष्ट उल्लेख छ । कपिलवस्तु नगर कति समृद्ध थियो भन्ने कुरा संयुक्तनिकाय, सोतापत्ति संपुत्ताको पठम महानाम सूत्रबाट प्रष्ट बुझिन्छ । यस नगर भित्र सिद्धार्थ कुमारको निमित्त बनाइएका नौतले, साततले तथा पाँचतले प्रासाद-हरू थिए भन्ने कुरा अंगुत्तरनिकाय, अटुकनिपात, देवदूत वर्गको सुकुमाल सूत्र वर्णना (पृ. ३७९) ले उल्लेख गरेको छ । कपिलवस्तु नगरमा दुईतले सहित तीनतले घरहरू भएको कुरा जातक अटुकथा, सन्तिकेनिदान (पृ. ८५) मा उल्लेख भएको पाइन्छ भने समन्तपासा-दिकाको महाखन्धक वर्णना (पृ. ७५२) मा चारतले घरहरू भएको कुरा उल्लेख भएको पाइन्छ ।

मजिझमनिकाय, मूलपण्णासको मधुपिण्डक सूत्रमा “थेन महावनं तेनुपसंकमि दिवा विहारय” अर्थात्— जहाँ महावन हो त्यहाँ दिवा विहारको निमित्त जानुभयो भन्ने बाट कपिलवस्तु नगरासन्न मा एक महावन थियो भन्ने कुरा देखाउँछ । “महावन” शब्दको अर्थ व्याख्यागर्दं सुमंगविलासिनी, महासमय सूत्रवर्णनाले (पृ. ४७८)

“महावनेति सयंजात अरोपिमे हिमवन्तेसर्द्ध एकाबद्ध महति वने” अर्थात्— महावन भनेको स्वयंजात, नरोपेको हिमखण्डसंग जोडिएको महावन हो भन्ने उल्लेख गरेको छ ।

“सक्केद विहरति कपिलबत्थुस्मि निग्रोधारामे” भन्ने मजिझमनिकाय, मजिझमपणासको सेष सूत्रबाट कपिलवस्तु नगरमा न्यग्रोधाराम विहार भएको कुरा प्रष्ट हुन्छ । यो न्यग्रोधाराम विहार कहाँनिर बनाइएको थियो त भन्ने सम्बन्धमा जातक अटुकथा सन्तिको निदान (पृ. ८४) मा “भगवतो वसनटान वीमंसमाना निग्रोध-सक्कस्स आरामो रमणीयोति सल्लेखेत्वा” अर्थात्— भगवान्लाई बसाल्ने ठाउँ खोजदै न्यग्रोध शाक्यको उदयान रमणीय छ भनी विचारगरी भन्ने वाक्यद्वारा न्यग्रोधशाक्यको उद्घान भित्र सी विहार बनाएको कुरा पुष्ट हुन्छ । “येन कालखेमकस्स सक्कस्स विहारे तेनुपसंकमि दिवाविहाराय” भन्ने मजिझमनिकाय, उपरिपणासको महासुञ्जत सूत्रानुसार कपिलवस्तुमा कालखेमक शाक्यले बनाएको एक अर्को पनि विहार थियो भन्ने कुरा बुझिन्छ । यो विहार कहाँनिर बनाइएको थियो त भन्ने सम्बन्धमा पपञ्चसूदनी, चौथो भागको महसुञ्जत सूत्र वर्णनाले घेरी अतिसुन्दर ढगले बनाएको थियो भनी उल्लेख गरेको छ । यसै सूत्रवर्णनाको पृ. १०७मा घटाय शाक्यले पनि न्यग्रोध उद्घानकै भित्र एक विहारको कुरा उल्लेख भएको पाइन्छ । कपिलवस्तु नगरासन्मान द्वेषवत्थु भन्ने एक गाउँ रहेको कुरा मनोरथपूरणी, एककनिपात कोण्डञ्जकथा पृ. ८१ मा उल्लेख भएको पाइन्छ ।

कपिलवस्तु नगर कत्रो थियो भन्ने कुरा पालिसाहित्य

आनन्द भूमि

अनुसार बताउन गाहो पछं । किन्तु कोलिय नगर र कपिलवस्तु नगरका बीच रोहिणा नदी भएको कुरा भने सुत्तनिपातको सम्मापरिवाजनीय सूत्रवर्णनाले (पृ. ३०९) धम्मपद अटुकथा, सुखवर्गको कलहवूपसमनवत्थुले र दीघंनिकायटुकथा, महासमयसूत्र वर्णनाले (पृ. ४७८) उल्लेख गरेकाल्लै । यो रोहिणी नदी उत्तरदेखि दक्षिण-तिर बहिरहेको र यो नदीको उत्तरदक्षिण दिशातिर राजगृह नगर पर्ने कुरा पनि थेरगाथा अटुकथा, कालुदायि थेरगाथा वर्णना (पृ. ५०१) ले उल्लेख गरेको छ । यस-बाट रोहिणी नदीको पूर्व र पश्चिम दुनैतिर कपिलवस्तु र कोलिय नगर रहेको कुरा प्रष्ट हुन्छ । जातक अटुकथा अविदूरे निदानको पृ. ५१मा “दिन्नं पन नगरान अन्तरे उभय नगरवासीनं पि लुम्बिनिवनं नाम मगलसालवनं अतिथ” अर्थात्— दुबै नगरको बीचमा दुबै देशवासीहरूको लुम्बिनी नामक मंगलशालवन छ भन्ने वाक्यद्वारा कपिल-वस्तु र देवदह नगरको बीचमा लुम्बिनी नामक मंगल शालवन रहेको कुरा प्रष्ट हुन्छ ।

चतुर्थ शताब्दीमा बौद्ध तीर्थयात्रा गर्ने काहियान चीनिया भिक्षुले लुम्बिनी उद्घान कपिलवस्तुबाट ५० ली पश्चिमतिर पछं भनी उल्लेख गरेका छन् (B.B. पृ. १०)

कपिलवस्तुबाट श्रावस्तीनगर पन्थ (१५) योजना र राजगृह नगर साठी (६०) योजना छ भन्ने कुरा पपञ्चसूदनी दोश्रो भागको रथविनीत सूत्रवर्णना (पृ. १२६) मा उल्लेख भएको पाइन्छ भन्ने कपिलवस्तुबाट अनोमा नदी ३० योजन छ भन्ने कुरा जातकटुकथा अविदूरे निदान (पृ. ६२)मा उल्लेख भएको पाइन्छ ।

वर्तमान कपिलवस्तु—

कपिलवस्तु नगर कहाँ छ भनी यो बीसों सताब्दीमा

खोजीगर्नहरूमध्ये पी. सी. मुखर्जी महाशय अन्तिम पुरुष मानिएको छ । उनले लुम्बिनीबाट पश्चिमस्थित तिलौराकोट कपिलवस्तु हो भनी प्रमाणित गरेका छन् । यो तिलौराकोट तौलिहवा प्रदेशमा पछं । यसरी प्रमाणित गर्नको निमित्त मुखर्जी महाशयले तिलौराकोटबाट करीब २ माइल जति उत्तरतिर पर्ने सगर्हवा भन्ने ठाउँ बिडुडभले शाक्यहरूलाई मारेको ठाउँहो भन्ने निर्धारण गरेका छन् । लोरिकुण्डको दक्षिणपट्टिको ठूलो थूरलाई न्यग्रोधाराम (चिहार) हो भनी देखाएका छन् । सातौं शताब्दीमा बौद्धतीर्थयात्रा गर्न हुयेन् साँग चीनिया भिक्षुले पनि कपिलवस्तुबाट तीन चार ली जति दक्षिणतिर न्यग्रोधाराम रहेको र सो स्थानमा समाट अशोकले बनाएको स्तूप रहेको कुरा उल्लेख गरेका छन् (B.B.पृ. ११७) अगाडि अरू कारणहरू देखाउँदै मुखर्जी महाशयले अरोरा भन्ने ठाउँ कोनागमन बुद्धको जन्मभूमि र गोटिहवा क्रकुञ्जन्द बुद्धको जन्मभूमि हो भनी बताएका छन् । यी कारणहरू नन्दलाल डेव्हारा सम्पादित The Geographical Dictionary of Ancient and Mediaeval India भन्ने पुस्तक (पृ. ९०)मा उल्लेख भएको छ । यी स्थानहरूमा अहिले पनि टुक्रिएका अशोक शिलास्तम्भहरू छन् र अहिले पनि कपिलवस्तु नजिक पहाड्छेउ अहिले पनि कपिलवस्तु नजिक पहाड्छेउ अहिले पनि कपिलवस्तु नजिक पहाड्छेउ ।

कपिलवस्तुको उत्खनन कार्य सुरु गरेको धेरै वर्ष बिते तापनि नेपाल सरकारले सो काम आजसम्म पूर्णरूपेण सिद्धाउन न सकेकोमा दुःख लाग्छ । यो उत्खनन कार्यमा नेपाल सरकारको पुरातत्व विभागले सिक्का भरिएको घडा र सुन चाँदीका अनेक गहनाहरू भेटाएको छ ।

कपिलवस्तु सर्वज्ञधातु—

सर्वज्ञधातु भनेको के हो ? यो धातु चिन्ने कसरी ? सर्वज्ञधातु चिन्ने विधि पालिसार्थ्यको महापरिनिर्वाण सूत्रवर्णना सुमंगलविलासिनी (पृ. ४२४) ले पसरी उल्लेख गरेको छ ।

चूँ नभएका सर्वज्ञधातुहरू सातवटा र चूँभएका सर्वज्ञधातुहरू १६ नाली (=कुरुवा) छन् । यिनीहरू तीन वर्णका छन् । चण नभएका सातवटा धातुहरू-दन्त-धातु चारवटा (चतस्रो डाढा, अक्षवातु (=गदनको दाँया बाँयाका हाडहरू) दुईवटा र ललाटधातु (अण्डस धातु) एकवटा ।

चूर्णभएका धातुहरूका प्रमाण तीन छन् । १. तोरीको गेडा जत्रो धातु (खटक धातु) २. टुक्रेको चामल जत्रो धातु (महाधातु) र ३. टुक्रेको मूर्गी जत्रो धातु (अतिम-हाधातु) ।

यी धातुहरू तीन वर्णमा विभाजित छन् । १. समान फूलको जस्तै वर्ण (सुमनमकुल सदिसा), २. धोएको मोतीको जस्तो वर्ण अर्थात् खेरोवर्ण (धोतमुत्त सदिसा) र ३. सुवर्णवर्ण जस्तै (सुवर्ण सदिसा) ।

कपिलवस्तुबाट पाएको सर्वज्ञधातु हो भन्दै भारतको दिल्ली स्थित कौटुकागारबाट सन् १९७८ अप्रिल महीनामा श्रीलंकामा ल्याई अन्धवेणु परम्परा जस्तै आफू पनि मोहितभई लंकावासी महाजनलाई पनि मोहितपारी उनीहरूलाई गलत बाटोमा लगी लकाका सारा प्रदेश-हरूमा प्रदर्शन गराई देखाइएको रूखको बोक्राको ससाना टुक्रा जस्तै भएका यी धातुहरू 'सर्वज्ञधातु' हो भने मायि उल्लिखित महापरिनिर्वाणसूत्र वर्णनाले वर्णित धातुहरूमध्ये कुन प्रकारको धातु हो त ? केही व्यक्तिको

निहित स्वार्थको कारणले गर्दा कपिलवस्तुको सर्वज्ञधातु हो भन्दै गरिएको यो प्रदशेन द्वारा एक राष्ट्रलाई गरेको बच्चा जस्तो भएन त ? यी धातुहरू कस्ता हुन् र कहाँ पाएका हुन् तथा कहाँबाट ल्याएका हुन् भन्ने विषयमा लंकावासी कुनै महानुभावले आजसम्म खोजी नीति गरेका छन् त ?

भारतस्थित पिप्रहवालाई कपिलवस्तु नगर भनाउन त्यहाँका केही व्यक्तिहरू अत्यन्त प्रयास गर्छन् । उनीहरू द्वारा कपिलवस्तु भनिने यो पिप्रहवामा म पनि गएको छ । त्यहाँ जाने कुनै पनि बुद्धिमान् व्यक्तिलाई त्यहाँको भग्नावशेष वस्तु देख्दा त्यहाँ विशाल संघावास रहेको कुरा अवबोध हुनसक्छ । यो कुरा त्यहाँ पाइएको “ओम् देवपुत्र विहारे कपिलवस्तु भिक्षुसंघ” भन्ने लेखिएको लिपिले पनि सो स्थान विहार हो भन्ने कुरा छलं गिन्छ ।

रुखको बोक्राको सानो टुक्रा जस्तै भएको टुक्रा देखाउदै “यो सर्वज्ञधातु हो” भनी मलाई भन्दा परीक्षागरी हेने मैले “कुनै हालतमा पनि यो सर्वज्ञधातु होइन । हुनसक्छ कुनै पुरुषको हाड्को टुक्रा” भनी धातु देखाउने पुरुषलाई भनें ।

पालिसाहित्य अनुरूप माथि उल्लिखित कुनैपनि कारण यो स्थानमा नभएको र लुम्बिनीबाट दक्षिणतिर पने हुनाले पनि सो स्थान कदाचित कपिलवस्तु नगर हुनसक्तैन । कपिलवस्तु नगर त नेपाल राज्य भित्र लुम्बिनीको पश्चिमतिर नै विद्यमान छ ।

तिलौराकोट र पिप्रहवा भन्ने यी दुई ठाउँहरूमध्ये कुनचाहिँ ठाउँ कपिलवस्तु हुनसक्छ भन्ने कुरा यथार्थतः जान्न चाहेमा लंका पुरातत्वबिभागका विशेषजहरू पठाई यी दुवै ठाउँहरू निष्पक्षरूपले परीक्षण गराउन सकिन्छ ।

छपाई सम्बन्धी हरेक कामको लागि

शाक्य प्रेसलाई

सम्झनुहोस् ।

वा

१३६०४ मा फोन गर्नुहोस् ।

ओम्बहाल, काठमाडौँ ।

बुद्धधर्मको विशेषता

- अमिता मानन्धर

पचीस सय वर्ष अगाडि नेपाल आमाको सुपुत्र विश्वको महामानव गौतम बुद्धले दिनुभएको सन्देश, शिक्षा र ज्ञान आजसम्म पनि मानिसहरूले अनुसरणगर्दै आइरहेका छन्। आजको वैज्ञानिक युगमा बुद्धधर्मको महत्व घट्नुको सट्टा रुन बढ़ै छ। साँच्चै भनुन्भने बुद्धको समयमा भन्दा पनि आधुनिक जगत्मा वहाँको ज्ञानको महत्व बढी प्रभावकारी भएको छ। वर्तमानकालमा वहाँको सन्देश अत्योवश्यक छ भन्ने कुरा विश्वका नेताहरू, बुद्धिजीवीहरू र वैज्ञानिकहरूले समेत महसूस गर्दैछन्। दुई हजार वर्ष अघि भगवान् बुद्धले दिनुभएको शिक्षा अहिलेसम्म प्रख्यात हुनु र अनुसरण गर्दै जानु विचारणीय छ। यसको मुख्य कारण वहाँको शिक्षा एक धम मात्र नभी जीवन दर्शन पनि हो। वहाँको शिक्षा खोको आदर्श सिद्धान्त मात्र नभी एउटा वास्तविकता पनि हो। वाह्य आडम्बरीलाई होइन आत्मबुद्धिलाई जोड दिइएको छ। परम्परागत रुदीवादी, अन्धविश्वास र भक्तिलाई भन्दा पनि विवेकबुद्धि र स्वतन्त्र चिन्तनलाई उच्च स्थानमा राखिएको छ। कलह, दमनको सट्टा सहयोग र सद्भावना तथा शान्तिको सन्देश दिएको छ। वास्तविककुरा भन्ने हो भने बुद्धले मनुष्यहरूलाई एक 'बौद्ध' बन्नुभन्दा एक "मानिस" बन्न सिकाएको छ। यी नै कारणहरू हुन् बुद्धधर्म आधुनिक जगत्मा विज्ञान र प्रकृतिसित सन्तुलित दर्शन प्रतिपादनगरी अनन्त कालसम्म टिकेर मानवहरू मात्रले ग्रहण गर्न सक्ने तुल्याएको छ। यसैले यस धमका भ्रंतै विशेषताहरूमा केही तल दिइएको छ।

फूलको अपेक्षा काँडालाई रोजने, सत्तालाई त्यागेर

दरवारको ऐस आराम छोडेर गएको भगवान् बुद्धको चरित्रबाट हामी त्यो कुरा थाहा पाउँछौं कि 'बहुजन हिताय, बहुजन सुखाय'। "बहुजन हिताय, बहुजन सुखाय" भनेको अर्थ नै बहुसंख्यको हित र सुखी गर्नु हो। गौतम बुद्धले जहिले पनि धर्मउपदेश गर्दा बहुसंख्यक मानिसको कल्याण हेरिन्छ र संघमा कुनै विनय वा ऐन बनाउनुपर्दा प्रस्तावराखी बहुमतद्वारा पारित भए मात्र त्यो विनय सावित हुन्छ। यसरी बुद्धधर्ममा सबै जसोको हित र कल्याणको भन्दा बहुसंख्यकमा बढी ध्यान दिइन्छ। यसैले बहुजनको उच्च स्थान देखिन्छ यस्तो प्रथा प्रजातान्त्रिक सिद्धान्तमा आधारित छ तर अन्य हिन्दूधर्ममा "सर्वजन हिताय सर्वजन सुखाय" भनिन्छ। यो कहिल्यै सम्भव हुन सकिंदैन।

बुद्धधर्ममा देवताभन्दा मनुष्य जातिलाई श्रेष्ठ मानिएको छ, कारण मानिसहरू आफ्नो परिश्रमबाट सम्पूर्ण कलेशलाई नष्टगरी दुःखबाट अलग रहेको निर्वाण साक्षात्कार गर्न सकिन्छ भन्ने द्योताहरू स्वयं कलेश ध्वस्त पाने असमर्थ हुन्छन्। केवल यतिसम्म गर्न सकिन्छ कि बुद्धद्वारा धर्मउपदेश श्रुत गरेर मार्गफल प्राप्त गर्न। देवताको रूपबाट कदापि बुद्ध हुन सक्दैन किन्तु मानवहरू बुद्धत्व लाभमा समर्थ हुन्छन्।

आजको विश्वमा जतिपनि धर्मावलम्बीहरू छन् ती सबैले आ-आफ्नो धार्मिक प्रवतंकलाई नै सर्वश्रेष्ठ मान्दैन् तर कुन धर्मलाई सर्वोत्तम मान्ने? कुनैपनि धर्मलाई सर्वोत्तम मान्न पहिला त्यसको वास्तविक लक्ष्य के हो? त्यो जान्न अत्यावश्यक छ। वहाँ कहिल्यै पनि

आफूले आफैलाई सर्वेज र आपनो धर्मलाई सर्वश्रेष्ठ मानेको छैन बलिक सर्वेलाई स्वतन्त्रचिन्तनको स्वतन्त्रता दिनुभएको छ । यसेको सन्दर्भमा कालाम नामक एक जातिलाई भन्नुभएकोबाट स्पष्ट हुँच ।

“१. कसेको हाहामा नलाग २. यो कहिल्यै नसुनेको ३. यो परम्परागत छ ४. यो यस्तै भनिएको छ ५. यो हाम्रो ग्रन्थानुसार छ ६. यो तर्कनिकूल छ ७. यो न्यायानुकूल छ ८. यसको आकार प्रकार ठीक छ ९. यो हाम्रो विचारसंग मिलेको छ १०. यो उपदेश राम्रो छ ११. यो पूजनीय छ आदि भनेर कहिल्यै स्वीकार नगर, पहिले आपनो मगजमा निहालेर हेर जसरी सुनारले सुनलाई कसीमा घोटी मात्र स्वीकार गर्छ त्यस्तै हामीले पनि आपनो मस्तिष्कमा घोटेर हेनुपर्छ ।”

अथ धर्ममा जस्तै पापको माध्यमबाट आराम गरेर पनि भगवान्को नाम जपेर पारलीकिक जीवन सुधिन्छ वा मुक्ति मिल्दछ भन्ने दैवी आश्वासनको स्थान बुद्धधर्ममा कतै देखिँदैन बरू यसको ठीक विपरीत बुद्धले भन्नुभएको छ, “आपनो मालिक आफै बन, आपनो शरण आफै पर, अरुको सहारा नलेउ, अत्ताहि अत्तानो नाथो, को हि नाथो परोसिया अत्तानाव सुदर्शने नाथ लभति दुल्लभ ।” यसको अथ आफू नै आपनो मालिक हो । आपनो मालिक अरु को हुनसक्ला? आफूलाई राम्रो-संग दमन गर्नसक्यो भने स्वामित्व प्राप्त हुँच । बिना मैहनतबाट कुनै व्यक्तिले कुनै कार्यमा सफलता हासिल गर्न सक्दैन । बुद्ध एक मार्ग प्रदर्शक हुन् कसैलाई हात समातेर डोन्याएर निर्वाणसम्म पुन्याउन सक्दैन निर्वाण प्राप्त गर्न आफैले कोणीस गर्नुपर्छ । यसरी बुद्धले धर्मद्वारा स्वावलम्बन हुन भकाएको छ ।

बुद्धधर्ममा क्षणिकवादलाई पनि एक महत्वपूर्ण स्थान दिएको छ । क्षणिकवादको अर्थ नै जुनसुकै वस्तु पनि क्षण क्षणमा परिवर्तन हुनु हो । आजको वैज्ञानिक युगमा विज्ञानद्वारा पनि परिवर्तनशीलको सिद्धान्तलाई प्रमाणित गरिसकेको छ । यदि संसारमा कुनै पनि जीवहरू सधै नित्य रहने भए तिनीहरूको निर्मिति निर्वाणको आवश्यकता नै किन? तर संसार एक अनित्यवाद भएको हुनाले जन्म, जरा, व्याधि, मरण आदि दुःखबाट मुक्त हुन यस्तो धर्म अपनाउनु परेको छ । जुन धर्ममा चतुर्बायंसत्य र आर्य अष्टांगिकमार्ग समावेश भएको छ । आर्य अष्टांगिकमार्गलाई मध्यममार्ग भनिन्छ । यही मार्ग अनुसरण गरेमा निर्वाण प्राप्त गर्नसकिन्छ । निर्वाण स्थापी मोक्ष हुन् ।

बुद्धधर्मको अर्को दार्शनिक बलियो पक्षमा नाम र कृपलाई लिनसकिन्छ । चतुर्महाभूत नै रूप हो । जसबाट यो संसार बनेको छ त्यो नै रूप हो । जुन म हुँचु, त्यो हो । शरीरले छोएर कडा नरम याहा पाउँच्छ । त्यही नाम हो । रूप देखेर राम्रो नराम्रो अनुभव गर्दछ त्यो नै नाम हो । अतः नामको आधार नै रूप हो । यसैले नामको रूपमा चित्त र रूपको रूपमा चैतसिकलाई मानिएका छन् भन्ने बौद्धधर्मको मत छ । अतः यसको मतानुसार संसारको गतिविधि संचालन गर्ने मुख्य आधार नै चित्तलाई मानिएको छ ।

मानव जीवनमा नभैनहुने बुद्धि पनि हो । यो बुद्धि पनि विवेक सहित ठाउँ र अवस्था हेरेर काम गर्नसक्नेहो हुनुपर्दैछ । विवेकबुद्धि पूर्वक गरेको काम धेरैजसो सफल हुँच । यसलाई भविष्यमा पश्चात्ताप पनि गर्नुपर्दैन । बिना विवेकबुद्धिवाट मानिस पशु सरह हुनजान्छ, यसैले बुद्धधर्ममा । विवेक बुद्धिको महत्व देखिन्छ । व्यावहा-

रिक्ताको दृष्टिकोणबाट बौद्धधर्मं राजनीतिक, आर्थिक, वैज्ञानिक, धार्मिक, सामाजिक क्षेत्रमा पनि व्यवस्थाहरूमध्ये पूँजीवाद र सास्यवाद मुख्य कहलिएका छन् । यी दुई वादहरूमा पनि एकले अकोलाई उठन नदिने भावना गर्दछन् । ती वादहरू कसैले कसैको दासत्व, अत्याचार देखन नसकेर उत्पत्ति भएका हुन् तर पनि एकले अर्को वादमाथि प्रभावित पान खोजदृष्टन् वा संसारमा आफै श्रेष्ठ बन्न चाहन्दैन् । दास उन्मूलन गर्नेखोउने व्यवस्थाले अहलाई दास बनाउन प्रयास गर्दा आज संसार ने अशान्तिको वातावरणले छाएका छन् । तर बुद्धधर्मको सिद्धान्त अनुसार आफूले आपनो स्वभाव धर्मं चिनिएको भए दासत्वबाट मुक्तभै विश्व-शान्ति स्थापनामा समर्थ हुनेछन् । आर्थिक अवस्थालाई पनि चार भागमा विभाजित गर्नसकिन्द्य । एक भाग खानामा दुई भाग लगानी, बाकी भाग भविष्यको लागि सञ्चय गर्नसकिन्द्य । सामाजिक दृष्टिकोणबाट यस धर्मं मान्युज्यादै सरल देखिन्द्य । यसमा कर्तव्य र अधिकारको उच्चस्थान दिएको पाइन्द्य । आफू शुद्ध हुनको लागि आचारण, व्यवहार रास्तो पानुपर्छ । समाजमा मानिसहरू विभिन्न प्रकारका पुण्य गर्न्दैन् । बौद्धधर्म अनुसार पूजा दुई किमिका छन् । आमिस पूजा र प्रतिपत्ति पूजा । आमिस पूजा भन्नाले पुण्यादि धूपद्वारा पूजा गर्ने र प्रतिपत्ति पूजा भन्नाले चित्त अद्वगरी आचारण रास्तो पानु हो । शरीरलाई दुःख कष्ट दिनभन्दा समाजमा परोपकार गर्नु नै ठूलो धर्म हो ।

बुद्धधर्ममा जातिवादलाई कुनै स्थान छैन, सबै जातिलाई समान अधिकार दिएको छ । जाति ठूलो हुँदैमा ठूला

कहलिएर्दैन सानो जातिभन्दैमा सानो मानिन्दैन बरू जसले ठूलो काम गर्छ त्यो नै ठूलो हुँदै । कर्मले नै ब्राह्मण वा नीच हुँदै । जन्मले कुनैपनि ब्राह्मण वा नीच हुनु असम्भव छ । यसको सिलसिलामा बुद्धले भन्नुभएको दार्शनिक पक्षलाई पुष्ट्याउन सकिन्छ जस्तो एक दिन भगवान् बुद्ध सबैर बाहिर जानुभएको थियो । त्यसबेला समाजमा च्यामेहरूलाई कसैले हेनुहुँदैनथ्यो । यदि कसैले हेन्यो भने च्यामेलाई दण्ड दिने चलन थियो । यसले गर्दा ऊलुक्न गयो तर भगवान्द्वारा उसलाई 'नडराऊ यहाँ आउन सक्छौ' भनेर सान्त्वना दिइयो । अनि पछि मात्र त्यस च्यामेले भगवान्को सामू गएर बिन्ती गन्यो । यसरी बुद्धले जातिवादलाई पूण्यरूपमा विरोध गरेको छ । बीसौ शताब्दीमा आएर संसारका धेरैजसो मुलुकहरू विकसित हुँदैगए । यसको प्रमुख कारण जातिभेदको कारण पनि मात्र सकिन्द्य तर हास्त्रो जस्तो बुद्धभूमि देश नेपालमा जाति प्रथाको उन्मूलन भएको छैन यसैले हास्त्रो देशले पनि विकासतर्फ लम्कन जातिप्रथाको उन्मूलन गर्न एक कदम चालेको पाउन सकिन्द्य ।

कुनैपनि समाजको त्यहाँसम्म मात्र अस्तित्व रहन्द्य जहाँ न्याय, निस्वार्थ एवं शान्ति सहयोगको भावना हुँद्य । समाजमा पुरुष महिलाहरू नै सदस्य हुन् तर आधुनिक दृष्टिकोणबाट हेर्दा जति पुरुषको कर्तव्य र अधिकार रहेको छन् त्यति महिलाको पनि छ । पहिले नारीको कर्तव्य पुरुषले गरेको काममा सहयोग (Subordinate) गर्ने थियो तर अहिले नारी पनि सीमित घेरामा बाँधिएको छैन । बुद्धधर्मको दृष्टिकोणबाट समाज वा परिवारमा पुरुष तथा नारी द्वैमा शिक्षा हुनुपर्दैच । मानिसको सबप्रथम शिक्षा र बुद्धि हासिल

जनतामा बौद्धधर्मको प्रभाव

- लोक बहादुर शाक्य

बौद्धम् बुद्ध एसियाको ज्योति भएकोले यस महाद्वीपमा बौद्धधर्म प्राचीनकालमै फैलिएको थियो । यूरोप तथा अमेरिकामा बौद्धधर्म प्रचार हुनथालेपछि बुद्ध महामानव मात्र नभै विश्व मानवमा पनि गनिएको छ । यस जगत्का विकसित राष्ट्रहरूले बुद्धलाई कुन किसिमले, के आधारमा माने भन्नेतर दृष्टि दिनु सामयिक देखिन्छ ताकि बुद्धको जन्मभूमि भनी गौरव मान्ने हामी नेपालीले पनि वास्तविकता तरफ अङ गही-रिएर अग्रसर हुन देवा मिलेछ भन्नु अत्युक्ति हुनेछैन ।

बेलायतबाट २०३६ सालमा नेपाल आउनुभएको डा. रेवल धर्म महास्थविरले आनन्दकुटी विहार तथा धर्मकीति विहारमा प्रवचन दिनुभए अनुसार बेलायतमा बुद्धधर्म सुरु भएको ६० वर्ष जति मात्र भयो । त्यतिको प्रचार पनि थिएन । परन्तु त्यहीबाट बाहिर बौद्ध मुलुक गई बुद्धधर्म अध्ययनगरी लण्डन फर्केर आउनु भएका-हरूको आचरण र व्यवहार राम्रो भएकोले नै बौद्धधर्म प्रचार भएको खास कारण हो । सुरु सुरुमा त पहेलो बस्त्र लाएका भन्तेहरू (भिक्षुहरू) देखेर लण्डनवासीहरू छक्कक पर्थे अनि हंसी र ठटा पनि गरिन्थे । धर्म देशना सुनेर विचार विमर्श पछि श्रद्धा दृष्टिले हेन थाले । अहिले बेलायतमा बुद्धधर्म प्रचार गर्नको लागि १५० बौद्ध संस्थाहरू खडा भैसके जहाँ थेरवाद लामा धर्म र जापानी

(पेज १० को बाकी)

गर्ने पाठशाला नै घर र आमालाई सर्वोत्तम मानिएको छ । यसैले आमालाई ब्रह्मा भानिन्छ । यसरी भगवान् बुद्धको धर्ममा नारीलाई सामाजिक

तरीकाको बौद्धधर्म प्रचार तथा विकास भैरहेको छ । लण्डनमा बुद्धपूजालाई धर्म मानिन्दैन । परन्तु बौद्धधर्ममा आफैले अनुभव गर्नुपर्ने र जान्नु बुद्धनुपर्ने अनि व्यवहार तथा आचरण राम्रो भए मात्र मंगल हुने कुरा उल्लेख भएको हुँदा अंग्रे जहरूले मनपराएको हो । कुनै पनि काम कुरोमा आफैले पहिचान नगरी अन्धभक्तिको आधारमा मात्र उनीहरू बिश्वास गर्ने होइनन् । बौद्ध विपस्थना भावनालाई पनि बेलायतवासीहरूले निकै रुचि लिएका छन् ।

यस्तै विचारधारालाई लिएर श्री लंकाको न्यानाटिलोक महास्थविरले जनतामा बौद्धधर्मको प्रभाव शीर्षकमा बोधिपत्रको रूपमा लेखनुभएको लेखको आधार लिएर यो लेख प्रस्तुत गरिएकोछ ।

योरै दशक अगाडिमात्र बौद्धधर्मलाई सामाजिक कृयाकलाप तथा राष्ट्रिय विकासको निमित्त विकृति ठान्ने पश्चिमी मुलकका महानुभावहरूले बौद्धधर्मको केहीमात्र ज्ञान हासिल गरिसकेपछि पहिलेको विचारलाई विलकुल गलत धारणा लिइसकेकोछ । फलस्वरूप आज यूरोप तथा अमेरिकामा पनि बौद्ध केन्द्रहरू धमाघ्रम स्थापना गरिएदैछ । खास बौद्धदेशको नाताले बर्मावासीहरू सुखी तथा हंसिलो भएको कुरा पनि महसूस गरिएकाछन् । जनताको स्वभाव चालचलनप्रति सबभन्दा बढी लाभदायक प्रभाव

दृष्टिकोणबाट हेरिन्छ । यो धर्ममा भिक्षु तथा भिक्षुणीहरू दुवै भएर नै सधै खडा भएको छ । भिक्षुले दुःखमयी संसार-बाट अलग हुनसक्छ भने भिक्षुणी पनि त्यस्तै हुनसक्छ भन्ने कुरा याहा पाउन सकिन्छ ।

पानं सक्ने आधारको रूपमा बौद्धसिद्धान्तलाई अपनाइएको छ जसद्वारा मानवलाई आपनै खुट्टामा उभिन सक्ने तुल्याउँच अनि आत्म विश्वास तथा शक्ति जाग्र्ष ।

बुद्ध उपदेश दिनुहुन्छ, 'कार्य क्षमता ने निर्वाणको मार्य हो । तर सुस्ती र शिथिलता ने मृत्युको बाटो हो । अथक प्रयासद्वाराने बोधिज्ञान र शान्ति उपलब्ध हुने हुन्छ ।' अरु अन्तिम वाक्य आफ्नो लक्ष्यमा पुग्नको लागि उत्साहपूर्वक चेष्टा गर्नु हो । यसरी बुद्धका अनुयायीहरू बारम्बार सम्झेना गर्न्छ । मानव आफ्नो र आपनै पृथ्वीमा कुनै यस्तो रूपधारी छैन जस्ते आफ्नो कुकर्मंको फलबाट बचाउन समर्थ होस् या सहयोग प्रदान गर्न सकोस् । आफैले अकुशल तथा कुशल कार्य गरिने भएकोले शुद्ध तथा अशुद्धको मूल पनि आफैमा उब्जन्छ । कोही कसैको मुक्ति-दाता बन्न सक्दैन । बौद्धमतद्वारा ज्ञान दिलाउँच कि कुनैपनि व्यक्ति आफ्नो भलो वा कुभलो हुने कार्यको लागि आफै जिम्मेदारी हुन्छ र उनले आफैले आपनो भाग्य निर्णय गर्दछ ।

कुनै ईश्वर, गिर्जाघर, विहार, समारोह, पुरोहितद्वारा

आफूलाई बचाउन नसक्ने ज्ञान हासिल गरेर नै बौद्ध-जनहरू आफ्नै खुट्टामा उभिई आत्म विश्वास हासिल गर्न्छ । निश्रय पनि कसैले इन्कार गर्न सबैदैन कि देवता अथवा अरु कुनै काल्पनिक शक्तिप्रति निभंर हुने भावनाले मानवको आफ्नै शक्ति तथा जिम्मेदारीमा कमजोर पार्दछ भन्ने स्व-शक्ति तथा आत्मविश्वासले दृढ, स्थिर तथा मजबूत हुन्छ । जनतामा आत्मभरोसा तथा विश्वासको ज्ञान विकासको क्रममा अरु गतिशील गुमास्ताको सन्दर्भमा बुद्धको घोषणा छ कि कसैले खालि परम्परा तथा अधिकारीको आधारमा कुनै कुराको विश्वास गर्नु वान्धनीय छैन । परन्तु पूर्णतामा पुग्न तथा मानसिक बन्धन मुक्तिको लागि कुनै मत र अन्वेषित अप्रभावित भई आत्मबोध र विचारशक्तिमा नै निभंर रहनु कर लाग्छ । स्वतन्त्र विचारबाट मात्र आध्यात्मिक विकास सम्भव हुन्छ । कुनै अधिकारी उपर अन्धविश्वास गन्नले मानसिक विकास हुँदैन । विचार विमर्शको स्वतन्त्रताले नै मानसिक साहस तथा विकाससमर्थ हुन्छ ।

ऋग्मः

अफूलातूनका पाँच कथन

१. आफूले आफै उपर विजय प्राप्त गर्नु सबभन्दा ठूलो विजय हो ।
२. बुद्धिमान् त्यो हो जसने आफ्नो आयु निरर्थक काममा खेर फाल्दैन ।
३. प्रेमको स्पर्शले जो कोही व्यक्ति कवि बन्छ ।
४. आत्मज्ञान नै बाकी सबै विज्ञानहरूको विज्ञान हो र आपनो पनि ।
५. जो राम्ररी कुरा गर्न जान्दैन त्यही सबैभन्दा बढी बोल्छ ।

तिम्रै संझना

— ‘ज्योति’ शाक्य, कालिम्पोङ्ग

हे महामानव बुद्ध !
 आज प्रतिक्षण भन प्रांगणमा
 तिम्रै संझना
 केवल तिम्रै संझना दौडिरहेछ,
 किनभने
 मानव मनका रचनाले
 विश्वमा दिनहुँ
 भइरहेका घटनाले—
 “सबै संस्कार अनित्य छन्
 सबै धर्म (तत्त्व) अनात्म छन्”
 तिम्रा यी वचनको
 सत्य दृष्टिमय उद्घोषको
 वर्थार्थता प्रतिपल सिद्धगदै
 अस्थिरता त्याई
 अशान्ति बढाई—
 भौतिकताको खोकोपन दर्शाइरहेछ !
 केही नित्य नरहने यो जगमा
 साँच्चै मानवताको मूल्य नै बदलिरहेछ,
 नैतिकताले नयाँ पहिरन लिइरहेछ !

र त आज
 तिम्रो नाउँ एउटै
 तर बनिएका छन् अनेक
 तिम्रा रूप—रंग भाव—भंगिमा
 तिम्रा शब्द उही नै
 तर धाएको छ परिवर्तन
 तिनका अर्थको आधासमा,
 अनि त
 विश्व—बन्धुर्व समता त्याउने
 मैत्री प्रेम विकास गराउने
 तिम्रै सूत्रहरू लिएर
 तिम्रै सुवेशना बाँडेर
 कतै कोही महान्—मुखौता लगाई
 कसैलाई हीनताका सीमाना भित्र लडाई
 यहाँ विभिन्नता त्याइरहेछ
 विषमता बढाइरहेछ
 यसैले भगवान् ! हे बुद्ध महान् !
 आज तिम्रै कल्पना आइरहेछ
 तिम्रै संझना दौडिरहेछ !

मानिस अक्सर आफ्नो समझदारीको कमीको पूर्ति क्रोधद्वारा गर्छ ।

— अहंजर छब्लयू . आर.

बुद्धधर्म र माक्सवादमा सामान्य तुलना

- भिक्षु विमलानन्द

बौद्ध विचार

१. लोकको सुरुआत देखिँदैन ।
२. मनुष्य ६ बटा धातुहरूको सम्बन्धबाट निर्माण भएका हुन् ।
३. लोक विकास प्रतीत्यसमुत्पाद क्रमले हुन्छ ।
४. लोक निर्माता देवता हैन ।
५. आत्मा छैन ।
६. कम छैन ।
७. जीवनको परमार्थ जलिरहेको आगो बुटाउनु हो ।
८. क्लेश अग्नि बुटाई प्रत्यक्ष्य गनं सक्ने शान्ततत्व निर्वाण हो ।
९. क्लेश अग्नि जुटाउनको लागि आवश्यक हुने उपरकण समूह संस्कृति हो ।
१०. परलोक छ भनी विश्वास नगर्नु ।
११. मनले मन उत्पन्न हुन्छ ।
१२. वैरले होइन मैत्रीले लोकलाई जित्नुपछं ।
१३. सहनु श्रेष्ठ गुण हो ।
१४. रहस्यवाद छैन ।
१५. धन निस्पाद क्रमले गरी मानिस थरीथरीमा विभाजित भएको हो ।
१६. आरक्षाका कारणले राज्य हुने हो ।
१७. लोभ अन्तर्धान हुनासाथ राज्य पनि नहुने ।
१८. लोक दुःखमय भनी सम्झनु ।
१९. साम श्रेष्ठ भनी स्वीकार गर्नु ।
२०. अभ्यन्तरको क्लेशलाई हराएमा लडाइ हराउँछ ।
२१. लोकमा रुगडा उत्पन्न हुने बल कम भएकोले हो ।

माक्सवाद

- लोकको सुरुआत देखिँदैन ।
- मनुष्य भौतिक तत्वले निर्माण भएका हुन् ।
- लोक विकास द्वन्द्व क्रमले हुन्छ ।
- लोक निर्माता देवता हैन ।
- आत्मा छैन ।
- कम छैन ।
- जीवनको एकमात्र परमार्थ खानु, पिउनु र प्रीति हुनु हो ।
- मरण निर्वाण हो ।
- खानको लागि, पिउनको लागि, प्रीतिहुनको लागि आवश्यक उपकरण समूह संस्कृति हो ।
- यही लोकमात्र छ भनी विश्वास गर्नु ।
- मन भूततत्वले विकास भएका हुन् ।
- बलले लोकलाई जित्नुपछं ।
- सहनु भन्ने कुनै छैन ।
- रहस्यवाद छैन ।
- धननिस्पाद क्रमले गर्दा मानिस थरीथरीमा विभाजित भएको हो ।
- धन पति-पत्नीको बल फोर्नेको लागि राज्यको आवश्यकताछ ।
- कम्युनिष्ट समाज बनाएमा राज्य नहुने ।
- कसैको छिनी लिनु दुःख भनिन्छ ।
- लडाइ श्रेष्ठ भनी स्वीकार गर्नु ।
- कम्युनिष्ट समाज ढालेमा लडाइ हराउँछ ।
- कम्युनिष्ट समाज बनाउनलाई बल चाहिन्छ ।

२२. अध्यन्तर परिशुद्धीलाई उत्तम सम्झनु ।
 २३. आफूलाई जित्नु खास जित्नु हो ।
 २४. काय, बाक् र चित्त संवर आफू सहित लोकलाई
 जित्नको लागि आवश्यक उपकरण हुन् ।
 २५. व्यक्तिगत स्वतन्त्रलाई र उच्चतिलाई मुख्य स्थान दिन् ।
 २६. मानिसका आशा सम्पूर्ण गर्न नसकिने हुनाले तृष्णा,
 क्षय गर्नु बुद्धिमत्तेका परमार्थ हुन् ।
 २७. मैत्री, करुणा, मुदिता उपेक्षा यी चार ब्रह्म विवरण
 अनुसार जीवन बिताउनुपर्दछ ।
 २८. दशराज्यधर्मले राज्य पालन गर्नुपर्छ ।
 २९. पुत्रदाराहरू भएका गृहस्थ समाजमा पोदगलिक
 अधिकार नभएको समाजवाद बनाउन सक्दैन ।
 ३०. गृहस्थ प्रव्रजित दुई थरी छन् ।
 ३१. ब्रह्मचर्य श्रेष्ठ जीवन हुन् ।
 ३२. उत्पत्ति दुःख हुन् ।
 ३३. उत्पत्तिको कारणले हुने प्रश्न निराकरण गर्नसक्दैन ।
 ३४. उत्पत्ति पालन ब्रह्मचर्यले हुन्छ ।
 ३५. श्रेष्ठ जीवन धार्मिक जीवन हो ।
 ३६. सबै दिशावाट अलग भइबस्नु ।
 ३७. प्रजातन्त्रवाद भिक्षुसमाजमा मात्रै छ ।
 ३८. गृहस्थमा बस्नेहरूले बुद्धिलाई प्रयोगगरी वा शारी-
 रिक परिश्रमले कुनै काम गर्नुपर्छ ।
 ३९. देखेको गलत बताइदिनु मेन्त्रवाचिकमं हुन्छ ,
 ४०. सहनील श्रेष्ठ हुन् ।
- समाज कूमलाई उत्तम सम्झनु ।
 लोकलाई जित्नु खास जित्नु हो ।
 पनिं संदर्भ लोकलाई जित्न आवश्यक हुन्छ ।
- समाजक्रमको प्रति व्यक्तिगत स्वतन्त्रता र उच्चति अपित
 गर्नु ।
 मानिसका आशा सम्पूर्णगर्नसक्ने गरी द्रव्य बस्तुहरूको
 बाहुल्यमाथि समाज बनाउन समाजका परमार्थ हुन् ।
 चार ब्रह्मविवरण भन्ने कुनै छैन ।
- राज्य पालन मजदूरहरूले गर्नुपर्छ ।
 पुत्रदाराहरू भएका समाजमा पोदगलिक अधिकार नभएका
 समाजवाद बनाउन सक्छ ।
 प्रव्रजित स्वीकार गर्दैन ।
 श्रेष्ठ जीवन पारिवारिक हुन् ।
 छिनी खानु दु ख हुन् ।
 उत्पत्तिको कारणले प्रश्न निराकरण हुन्छ ।
 कृत्रिम ढंगले उत्पत्ति पालन गर्नुपर्छ ।
 कुनै धार्मिक जीवन स्वीकार नगर्नु ।
 हिसाले बा अहिसाले गर्नुपर्ने गर्नेपर्छ ।
 मजदूर जनताको आधिपत्य प्रजातन्त्रवाद हुन्छ ।
 सबैले बुद्धिलगाई वा शारीरिक परिश्रमले कुनै काम
 गर्नुपर्छ ।
 पालकहरूको विवेचन गर्न मरण वा त्यो समान दण्ड पाउने
 अपराधी हुन् ।
 प्रहार दिएकोलाई प्रहार दिनु श्रेष्ठ गुण हो ।

सजायै दिने अधिकार त्यसलाई हुन्छ जसले प्रेम गर्छ ।

- दैर्घ्योर

आनन्दकुटी विद्यापीठ स्वम्भ

आनन्दकुटी विद्यापीठ मा. विद्यालय

स्वयम्भू, काठमाडौं

मिति- २०३७।१।५।६

श्रीमान अभिभावकज्यू,

यस वर्षको शैक्षिक सत्र समाप्त गरि तपाईंको विद्यार्थी मीनपचासको विदामा घर आउँदैछ । यस वर्षको वार्षिक परिक्षाको नतीजा यही पौष १९ गते शुक्रबारको दिन दिइनेछ । लिन आउनु हुन अथवा लिन पठाई दिन-हुन अनुरोध छ ।

यस शैक्षिक वर्ष [भित्र आर्थिक पक्ष तिर हेदा विद्यालयलाई निकै अर्थं भार परेको थियो । २०३७-३८ आर्थिक वर्षको शुरुआत अर्थात् २०३७ श्रावण महिना देखि श्री ५ को सरकार शिक्षा मन्त्रालय, जिल्ला कार्यालय, शिक्षा शाखाबाट शिक्षकहरूको तलब बापत दिइने महिनाको करीब रु. १०,०००।- (दश हजार) रुपैयाको आर्थिक अनुदान नदिने निर्णयबाट विद्यालयलाई निकै आधिकारीहरूको परेको थियो । यसको अतिरिक्त शिक्षक र कर्मचारीहरूको निवृत्ति भरण, संचयकोष कट्टी जस्ता गहन आर्थिक जिम्मेवारी पनि विद्यालयले नै बहन गर्नुपरेको छ ।

यसको अलावा गत वर्षको पौष महिना देखि यस वर्ष पौष महिना सम्ममा सरदर १२। प्रतिशत बढेको महंगीको बोकू पनि बोक्नु परेको थियो । आगामी वर्षमा, महंगी कति प्रतिशतले बढ्ने हो खाचान्न र अरू आवश्यक पदार्थहरू शुलभरूपमा उपलब्ध हुने हो की होइन, त्यो त हेर्न नै बाकी छ । सामना गर्नु नै बाकी छ । गत वर्ष यत्रो आर्थिक बोकू यस विद्यालयले बोक्नु परेता पनि आर्थिक नोक्सानी सहनु परेता पनि शैक्षिक सत्रको मध्यावधीमा शुलकहरू नबढाउने र आगामी शैक्षिक सत्र देखिमात्र शुलकहरू बढाउने निर्णय गरेका थियो । आगामी वर्षको विभिन्न शुलकहरू नबढाईकन विद्यालय संचालन हुन नसक्ने अवस्था आएकोले बाध्य भई आवश्यकता परे जति मात्र शुलकहरू सहयोग समितिका मिति २०३७।१।५।६ को निर्णय अनुसार बढाइएकोछ, जुन निम्नानुसार निम्न प्रकार छन् :-

- १) १. पढाई शुलक कक्षा १-३ सम्म मासीक रु. ४०।- (एक वर्षमा १२ महिनाकै लिइने छ)
 २. " " ४-७ " रु. ४५।- " " "
 ३. " " ८-१० " रु ६०।- " " "
 - २) प्रबोध शुलक पढाइ शुलक बाशबर
 - ३) आवासीय विद्यार्थीलाई खानाको निम्ती रु. २७५।- (एक वर्षमा ९। प्रतिशतमा १२ महिनाको लिइने)
 - ४) खेलकूद शुलक आवासीय विद्यार्थीलाई मासीक रु. ६।-
दिवा विद्यार्थीलाई मासीक रु.	३।- (सावीक बमोजिम १२ महिना लिइने)

५) परिक्षा शुक्र :-

१. कक्षा १-३ सम्मका लागि रु. ५×४ (नयां शिक्षा अनुरूप नगरी वार्षिक र अर्ध वार्षिक मात्र गर्ने)
२. कक्षा ४-७ सम्मका लागि रु. ८×३ " " " "
३. कक्षा ८-१० सम्मका लागि रु. १५×३ " " " "

वाहा परिक्षाको अलग्यै शुल्कहरू लिइने छ ।

६) छांत्रावास शुल्क मासीक रु. ५०।- (बाह्य महिनाको लिइने छ)

७) वर्षमा एक पटक मात्र लिइने शुल्कहरू :-

१. लुगा धुलाई, केश कटाई, र सरसफाईको लागि रु. ७५।-
२. औषधि उपचार (डिस्पेन्सरी)को लागि रु. ७५।-
३. क) मेन्टेनेन्स आवासीय विद्यार्थीहरूको लागि रु. ७५।-
- ख) दिवा विद्यार्थीको लागि- २५।-

८) बस भांडामा प्रचलित दरमा जनही रु. ५।- प्रति महिना बढाइएको छ । बस भांडा एक वर्षमा ९५ महिनाको लिइने छ ।

९) अरु शुल्कहरू नतिने नियमहरू र शुल्क समयमा नतिरे बापत जरीवानाहरू यथावत रहेको छ ।

५

बुद्धका पाँच अमर उपदेश

- क) जिघच्छा परमा रोग - भोक लाग्ने ठूलो रोग हा ।
- ख) ददं मित्तानि गन्धति - दिनसकनेको साथी हुन्छ ।
- ग) माता मित्तं सके घरे - आपनो घरमा रहेको साथी आमा हो ।
- घ) पेमतो जायति सोको - प्रेमले शोक उत्पन्न हुन्छ ।
- ङ) अत्ता हि अत्तनो नाथो - आपनो मालिक आफै हो ।

धर्मसुत्त उपासिका

अनु० अनगारिका सुशीला

खंकाह्रीपच् रोहण धैगु मुलुकय् तःधंगु
म्हाहपुसेच्वंगु गां दु । सलंसः भिक्षु-भिक्षुणीपि च्वना
विज्याःगु, सलंसः विहार दु । लुँ-वह आदि अनेक प्रकारया
सन् सम्पत्ति जाःगु, ततःधंपि साहु महाजनपिसं जाःगु, प्याखं
ह्वैगु, घ्ये हालेगु, बाजा आदि निहिंह मनूतयगु मनग्रात
आनन्द वियाच्वनीपि जनतात दुगु स्वगू बस्तुयात पुजाय
अद्वा भक्ति यानाज्वीपि दुगु व धर्म स्यौपिसं साधुकारबिया
तःगु गां द्वगु दु । अन राजमहाविहारया विचय पःखालं
चाह्वीकातःगु, मोति थे याःगु तुयुगु फिसलं बालासे च्वंगु
तहश्या विचय, पृथिविरुपि मिसाया द्यःने तैतःगु वहयागु
मुकुतं शोभायमानगु मणिचैत्य धैगु तरवःगु चैत्य दु, अन
तःधंगु छाखाया कोथाया लिकक सजय यानातःगु धर्म उपदेश
वर्णगु मण्डपय् निहथं धर्म देशना जुया च्वन । धर्म न्यनेया
लही छम्ह उपासिका थः काय्यात नापं हयाः समाया
सिंथयु-फेतुनाः मन मेथाय् मछवसे आहार गौरव तयाः धर्म
उपदेश न्यना च्वन । अले उह्य उपासिकाया काय् मिह्नु-
मिह्नुँ पःखाया न्यय वनाः फिसलय् मिह्नता च्वन । अन छम्ह
सर्व पःखाया एवालं पिहाँ वयाः व मचायात न्यनाखतं हानं
एवायेय तुँ द्वाहाँ वन । व मय्युँ काय्यात न्याःह्य सपं खसां
नं खु यह यानाः मेपि सुयातं मकं । 'धर्म उपदेश न्यनेगुली
विद्व यायगु थिक मजूँ । काय् धैम्ह दुलंभ मजूँ । दुलंभला
बुद्ध उपन्न ज्वीगु खः । वयें सत्यर्म न्यनेगु नं अति दुलंभ ।
अलै मनू ज्वीगु नं उलि हे दुलंभ । दुलंभगु लाभ यानाम्ह
द्विं दुलंभ धर्म न्यनेगु हे श्रेष्ठ व उत्तम' धकाः वं सुयात नं
मकुसै धर्म उपदेश हे न्यना च्वन । काय्म्ह विषं कयाः
देहोस जुया च्वन । अले उपदेश सिधसेलि मचाया लिकक

वनाः विषं यिग्रिंग च्वनाच्वंम्ह काय्यात मेमु छुँ मन्त्र
मखु सत्य क्रियां हे फुक थिक ज्वी धैगु भाःपा काय्यात
लह्वनाः सत्य क्रिया यायां थथे धालः:-

"गुम्ह बुद्धया शरण्य् जि वना च्वना.

उगु सत्यं जि काय् निर्विष जुयाःसुखी ज्वीमा ।

गुगु धर्मया शरण्य् जि सुप्रतिष्ठित जुया च्वना.

उगु सत्यं जि काय् निर्विष व सुखी ज्वीमा ।

गुगु सघया शनण्य् जि वना च्वना .

उगु सत्यं जि काय् निर्विष व सुखी ज्वीमा ।

गुगु सत्यं जि धर्म उपदेश न्यना: क्षण मात्र हेन
मेथाय् चित्त मछवया उकि पाप चित्त मज्वीमा ।

बांया क्रम मतांतुसे उत्तमगु धर्म न्यना च्वनागुर्लि चित्त
पाप तनेमा ।

बुद्धया शरणं निर्बाणय यंकीगु खः । समय वित्य् मजुवं हे
थन या थन हे न्वयदैगु फल धर्म खः ।

उगु सत्यं जि काय् सुखी व निर्विष ज्वीमा ।

सघ-शीलं सम्पत्तिपि चतुर्मांग फल प्राप्त याना विज्याःपि
निगु सत्यं जि काय् सुखी व निर्विष ज्वीमा ।

न्यादो दैं तक यदि बुद्ध शासन च्वनीगु खःसा, उगु
सत्यं जि काय् सुखी व निर्विष ज्वीमा" । वया कवातुगु मनं
थुलिधायसिध्यवं विष ववलानाः उम्ह उपासिकाया काय् सत्य-

क्रियाया अन्तय अःनन्द पूर्वक दना मांया न्ह्यःने च्वन ।

उम्ह मय्युँ दृढ सत्यया प्रभावं काय्यात निरोगी यात ।

उगु हे हषं आपालं पुण्य कर्म यानाः मृत्यु जुया: देव लोकय
जन्म जूवन ।

थथे छम्ह मिसां नं प्रसन्न मनं धर्म उपदेश न्यना:
पाप तंकाः पार तरय जुल । श्रद्धा व बुद्धिजाःपि मनुष्यत
भिगु धर्मय् आचरित जुयाः निर्वाण बा मनूया सम्पत्ति पूर्णगु
अनुभव याइ ।

५

अमृतमाय् विष

— बाबु रत्न शाक्य, घल

अमृतमाय् विष ! गय से अमृतमाय् विष ?
अमृतमाय् अमृत हे जक से । गुगु मा खः व. हे फल से ।

ठीक खः, एव स्वाभाविक खें खः । तर कृत्रिमतां गुलाक स्वांमाय् फल स्यकी । वथें मनू स्वभावं श्रेष्ठ खः । स्वाभाविकरूपं वंसा श्रेष्ठ-पुत्र ज्वीनं फु । तर कृत्रिमतां वैत कवफाना तल । अरु कवबानाथें मचाय्का तल ।

पुण्य धलय् वांछवयाः नालय् मोल्हूर्पि अजःपित धार्मिक शब्दय् धाइ, गुपिसं भगवान्या नां न्हाने तयाः परयात होकाः मेपिनिगु गः कियाः म्वाना च्वन, ईश्वरया नां न्हाने तयाः ख्यानाः परयात नकं पिहाँ वा धका थः नकं य दुहाँ वना च्वन अले कुमति कुत्सित आकांक्षाया पिशाच म्वाकेत देवदेवी छ्याचीका च्वन । यजःपि दुगु पुण्य फुकाः मदुगु पाप मुकः जूर्पि खः, गुपिसं लः छानय् यानाः त्वनेगु उपदेश बी, हि छानय् मयासे त्वनेगु ज्या थम्हं याइ । गुपिसं पशुयात, खिचायात, भौचित थःयाय् भूतुली दुकापिका ज्वीका तयाः न मनूयात स्वाहनें थकाइ मखु ।

कीत मा मखु, फल माः । अरु सवाः माः, साःगु

जक मखु नीगु नं । हः मखु हःया किचः माः, छयं मस्या-कीगु सिचुकीगु । अमृत समानगु उपदेश बो फुसां छुं सार मदु, यदि वं आचरणं विषं कःगुये जाःगु ताप बीगु ज्या मयाय् मफुत धाःसा । कीसं कर्पिनी छ्यनय् सि व्वां जूगु खेंगु स्वः जुल कि थःगु छ्यनय् दोहँ व्वां जुया च्वंसु होश मदया च्वनी । थःगुपाखें गुप्त पाप जुया च्वनी ।

गुप्त पाप, पाप मज्वीगु मखु रुन महापाप ज्वी । मि ग्वारा प्वी धकाः मसीक ज्वनेवं उकिं मध्वी धींगु मदु, च्वतुकु हे प्वी । मनूत तुयू जःपाखे वनेमाः । जूया जोशय् न्हाक्वं हे उमंगं न्हाक्व हे आनन्दं बुनाः न त्याके धकाः मिहता थच्वै-जूबन्द जूगु नाय्खि वै अले भिगु भावनाय् भिगु ज्याय् त्याःम्ह बूम्ह सीदे । तर मिखा कां ज्वीकाः तुव्व-जलय् थ्यकः वने धयां थ्यकः वने फैमखु । उकिं आः हे भिपि गन धकाः विचाः याय्माः । मनू छ्युंथासं वःसं ख्युंयाय् वने मज्यू, व तुयू याय् वनेमाः, तुयू यासं वःम्हसा छ्युंयाय् वने मज्यू, तुयू याय् हे वनेमाः । अले विष माय् न अमृत सै, अमृतमाय् ला रुन गथे विष से ! अमृत-माय् विष स्येंगु मनूया सवाजयात मत्वः ।

थः मां-अबुया नामं ‘आनन्दभूमि’ लयपौयात श्रद्धास्वरूप १०।— तका दां लःल्हाना बिज्याम्ह सम्यक् रत्न वज्राचार्ययात आनन्दभूमि परिवारया सुभाय् दु ।

सन्तुत्य नाना प्रकारया इच्छा देच्वनी । आपाः-
सिध्य इच्छा खः देश विदेश चाहूँ बनेगु । तर थःगु इच्छा
सकस्यां पुरय् ज्वीमखु । गुलिस्यां आर्थिक कमजोर जुयाः
घ्वा मदयाः, गुलिस्यां मिलयज्म्भ पासा मदयाः, गुलिस्यां
राहदानी (पासपोट) काय् मफयाः विदेशय् बनेगु इच्छा
पुरय् मजू । तर आपालं धैथे चलाकर्पि बनेखं । गुलिस्यां
संजौगबसं बनेमखु घाःसां बनेखर्पि नं दु, बने मखर्पिनं
दु ।

अथ वंगु मंसीर (नोवेम्बर) महीमाय् बैडकक्य् संपन्न
चूमु विश्व बौद्ध भ्रातृत्वमण्डलया १३ गू तू विश्व बौद्ध
सम्मेलन तथा भ्रातृत्व मण्डलया ३०सौं जन्म जयन्ति जगु
बवसरय् दशंकया रूपय् सोयगु अवसर जितः प्राप्तजुल ।
असम्मेलनय् भाग कैगु जिगु दोशो पटक खः ।

की नेपालया शाही नेपाल वायु सेवा निगमयागु जेट
विमानय् काठमाडौं त्रिभुवन विमानस्थलं चवनाः ठिक २
घण्टा ४५ मिनेट जाःबलय् बैडकक्या विमान स्थल ध्यन ।
की नेपालय् चिकुसे च्वंक वनागु अन तापक्रम ३१ दिग्री
सेव्टीप्रेड देच्वन, कीथाय् वैशाख जेठया सिबेन गरम जुल ।
हृषाइजहाजं कोहाँवयाः टर्मिनल भवन बनेत बसय् चवना
बलय् रुन तसकं तांनोल । अन पासपोट भिसा भन्सार
चाँचलय् याकाः पिने ध्यन । उगु समय सम्मेलनया कायंकर्ता-
तस्मै एरकन्डिसन दुगु बसय् तयाः बैडकक्या (मैमी)
होटलय तैबिल ।

सम्मेलनया बैठक न्यान्हु जूगुमध्ये निन्हु बैडकक्या
आसैम्बली हलय जुल बाकि सोन्हु बैठक २२० किलो-
मिटक फरक (चेडमे) धैगु थासय् जुल । चैडमे धैगु

बैडकक्या अन्वलमध्ये छगु अन्वल खः । व थासय्
पहाड़या पहाड़ धेरय् जुया च्वंगु हावापानि नेपालया
नापं मिलय् जू, अन बौद्ध विहार व बौद्ध मन्दिर आपालं
दु । की स्वयम्भू यैं जाःगु गयाः बनेमाःगु भगवान्या
स्थान नं दु । अन वनाबलय् स्वयम्भू लुम्से वल । अन है
बैडकक्या जुनु तांनोबलय् चोवैगु बालाःगु दरबार नं दु ।

सम्मेलनं नेपालया की पुज्य भन्ते अमृतानन्दजुयात
खुम्ह उपसभापतिमध्ये हानं उपसभापति लेल थुकि
यानाः छगु नेपालया नं इज्जत बढ्य ज्गु दु । उलि जक
मखु व सम्मेलनय् जम्मा ४१ देशं जम्मा ६०० व चानचुन
प्रतिनिधि भाग काःवःपिसं बुद्ध जन्मजूगु थाय् लुम्बिनी
बिकास यायत रु. ८,००,०००।- (आठ लाख) चन्दा
बिल, उकिया साथय् अन ऊपि फुक्कसिनं की बौद्ध-
पिसं सदानं फक्को सहयोगया धैगु धोषणा समावेश यायगु
धैगु नं जुल । धोषणा पत्र तयार यायत नेपाल प्रो. आशा-
राम शाक्य, जापान इसीमुरा, मलेसिया ते तुड़ चु सहित
सोम्ह दुगु कमिति खडा जूगु दु ।

बैडकक्य् ३० हजार बौद्ध विहार व लाखौं भन्तेपि दु ।
अनचोपि भन्तेपिनि तिंह तिंह सुयसिया ६ बज भिक्षाटन
याइगु जुया च्वन । भिक्षाटन यायगु सापहे बालाः ।
बैडकक्य् सोयगु (इमरल बुद्ध) पन्नायाम्ह भगवान्,
(स्लीपिड बुद्ध) देनाच्वंम्ह बुद्ध भगवान्, गुम्ह बुद्ध ३७०
फीट ताहाकम्ह गोलझेन टेम्पल ७ टनया लुंयाम्ह भगवान्,
मेमेगुन गवव दु । अथ थासय तिंह तिंह आपामन् तमे स्वै ।

लखय छें— अपाल धैथे बैडकक्य् निम्न वर्गपि व
मध्यम वर्गपिनि लखय छें दु । जग मदययक छ दना

है तल । मेथाय् वने माल धाःसां छे छखां ज्वना वनी ।
जग मदुगु छे हानं माल कि छे छखां ल्होना यकीगु गुकथं
धंगु छीका काय् त बैडकक वना है स्वे मानि । मेशीनं
छे यकीगु मखु । निम्ह स्वम्ह मनूतसें ध्वना यकीगु ।
अथे धकाः (पांग्रा) ध.चाः नं दुगु मखु ।

अनयागु कायंकम धुँकाः जिपि ४५ जवानमध्ये ३२
जवान हडकड वनेगु विचार यानाः अन स्वयंगु बांला.गु
विहार बुद्ध-मूर्ति व देश नं चीधंगु जूसां चीधंगु अमेरि-
कनया न्यूयोर्क थे च्वं धाःगुलि फुककिसिगु मन उगु देश
सोयंगु इच्छा यानाः बैडकक विमानस्थलं तगोगु ३४०
जवान चोनेगु (Cathy Pacific)या जेट विमानय् च्वनाः
विमान बोल । उगु बखतय् जिगु मन है गथे थः मां अबु-
यागु छे तोताः थःत मतेना तःम्ह श्रीमान् या छ' पैला
पटक बनीम्ह युवतिया मनय् गथे याकनं थ्यंसां ज्यू
धकाः आसा याइये जिगु रक्ष नं व है अवस्थाय् च्वना
च्वन । मनय् छखे बांला:गु देश स्वयंदेन धकाः हर्ष व खुसि
छखे हवाइ जहाजय् छुं ज्वीगु खः ला धंगु भय । खुसि
व भय छगु है साथय् ल्वाना च्वन । हवाइ जहाजं क्वेयागु
सीनसिनेरि सोयत न्यालय् नापं च्वंगु सीटय् च्वनागुलि
कोस्वया तर ३१००० फिट चों बोगुलि बांलाक छुं खने
मदु । विचय् विचय् कीपि समुद्रया चोय् बोयाच्चवा, भिय-
टनाम देशया च्वं बोयाच्चवना धकाः माय् कं धैच्चवनी
उकीया साथय् हवाइ जहाजया सेविकापिसं छुं छु नय् गु
धकाः न्यना च्वनी । सीटया ल्हाःती एयरफोनया टूपिन
जड़य् यानाः (अकेट्टा) टोन न्यने ज्यू धकाः एयरफोन
फुककसितं इनाबिल । एयरफोन न्हय् पनय् तयाः टोन न्यना
वने न ज्यू धकाः धाइ साथय् थम्ह च्वकागु खाना तैबी,
नर्व वना हवाइ जहाज वना है च्वन । हडकड थेनिन

धकाः माइकं धाल । छुं समय लिपा न्ह्याइपुसे च्वंक हडकड
विमान स्थलय् थ्यन । घडि स्वयां जम्मा ३ घण्टा लगय्
जुल नेपालं बैडकक जुयाः हडकड थ्यंकेत जम्मा ५ घण्टा
४५ मिनेट लगय् जू ।

समुद्रया जवं खवं विचय् विमानस्थल जुया च्वन ।
जि विदेश भ्रमणया नाम इण्डिया, बैडकड, बर्मा, मलेसिया
सिङ्गापुर, कम्पोडिया, लाओस, रूस, मंगोलिया व लण्डन
तकक जक वने धन हडकड मर्थ्यनिगु हडकड नं थ्यन ।

हडकड—स्वखे लोहंयागु पहाड विचय् समुद्र चिंधंगु
थाय् जुया च्वन व थासय् थौकःहय् चीजाःगु है सोहै
तल्ला छे धाःसां ज्यू । अपोजुयां ५४ तल्ला तजाःगु छे
तकक नं दु व है किसिमयागु छेयात लोगु सामान तयाः
छे दय् का त.गु दु । फुकक है छे सिमेण्टयागु जक धाःसां
ज्यू । अन चोंगु पसः पसलय् तैत गु सामानया सजावट
व सहर सफा सुवर नं गाक है दु ।

समुद्र—गिंहं लाखों लाख मनूत जहाजय् काउचुनं
हडकडय् बोहरा दोहरा ५ पाँच मिनेटय् जुया च्वनी ।
समुद्रय् सलंसः जहाज स्टीमर दुंगा आपाःहै चनय् जुया
च्वंगु दु । मेगु देशं वैगु तगोगु जहाज नं गिंह छगः निगः
वयाच्वं । अन समुद्रया तःलं रेल हालसालय् के धुँकल ।
शहरय् नं लंया तःलं रेल वनेगु धमाधम दय् का च्वंगु
दु । अन सडकय् ट्राम नं चलय् याना तःगु दु । अन
देशय् विकास तीव्ररूपय् जुया च्वंगु खने दु ।

अन्याःगु पहाड व समुद्र जक दुगु थाय् यात अल्सि
मचाःपि मनूतय् गु अककल बल व जोशं देशयात बांलाके
धुँकल । उलिजक मखु छे नांगा पहाडयात हरियालि
ज्वीकाः थाय् यासय् कृत्रिम पुखू दय् काः सिमण्टयागु
छे जाय् काः थौं चीधंगु अमेरिकायागु न्यूयोर्क थे च्वं

धाय कल । अन बाबांलाःगु बौद्धविहार नं यक्ष हे दु
स्वयम्भू थें पा: गय् माःगु थासय् भगवान् नं दु ।

न्यायात तालीम याना तःगु सोय् वहगु—व थाय्
सो वनेत हडकड़ तीन घण्टा मोटरय् च्वनाः वने माः ।
अनं कवहाँ वयाः नीगु हडकड दलर बियाः कलःचाय् च्वनाः
पहाड़या च्वकाय् वनेमाः व कलःचाय् च्याम्ह च्याम्ह मनू
च्वने ज्यू अति हे न्याइपुसे च्वं । पहाड़या च्वकाय् समुद्रया
लः मेसीनं थत यंकाः पुखू सोंगू दय् का तःगु दु । निर्गु
पुखूली (ह्वेल) न्या च्याम्ह लहिना तःगु दु । मेग पुखूली
सील न्या छिप्यम्ह लहिना तःगु दु, अन हे मेगु थासय्
सोंगू तल्लासं तल्लापतिकं पुखू दय् का तःगु दु व पुखूली
किसिम किसिमयापि रगीबिरंगीयापि न्या लहिना तःगु
दु । अन च्वपि न्या स्वय् बहपि खः ।

न्यायागु खेल—न्यायात तालीम यानातःगु तारीफ
मयासे च्वने फैमखु छाय् धाःसा पहिले पुखूयागु बर्णन
याय् व नीगु पुखूमध्ये छगु तःधंगु छगु चीधंगु । चीधंगु
पुखूली ह्वेल न्या च्याम्ह तैतःगु दु । पुखूया च्वय् हजारौ
दर्शकवर्ग च्वने जीक सिढीमिलय् यानाः मेच तैतःगु
दु । माय् क नं फीट याना तैतःगु दु । माय् क धयाहःये
न्यायातसे खेल क्यनी । न्यायात थव खेल सेना तःगु छगु
तारीफयागु खँ खः व न्यायातसे निम्न प्रकारयागु खेल
क्यनी ।

१) ह्वेल न्या च्याम्ह तःधंगु पुखूली तोता है, माय् क
रेस तोति धाइ अले न्या च्याम्ह ब्वाँ वनी पहीला लाःम्हसित
मचापि न्या सोम्ह नकी ।

२) च्याम्ह न्यामध्ये प्यम्ह न्या निले च्वनी त्यांग्रामु
धकाः माय् क धयाहै न्यायात त्यांग्रा त्यांग्रा पुला क्यनी ।

३) प्यम्ह प्यम्ह न्यायागु छगु ग्रुफ जुया वै प्यम्हसितं

म्हुती भकुण्डा तैवी चाःहुला क्यं धकाः माय् क धाइ
व हे बमोजिम भकुण्डा तयाः चाःहुला क्यनी ।

४) लखय् च्वंम्ह न्यायात रिड वान्धोया हय् त्यल
कोबाया हिं धकाः माय् क धाइ रिड वान्धोया वी
फुक्क न्यायातसे रिड कोबाया: न्या थुवायात वीयंकी ।

५) मिसामचा छम्ह वै न्यायात इसारा याइ रोकय्
याइ । न्यायात चम्हा तय्की न्यायागु म्हय् सल गया:
पुखू चाहुला: फुक्कसित क्यनी ।

६) मचां न्या निम्हसित इसारा यानाः सःती, निम्ह
न्याया म्हय् निपा तुति तयाः फुक्कसित बाइ बाइ यानाः
पुखू चाहुला क्यनी ।

७) पुखूया दथवी चिकीचा धंगु दु गा तै, व दु गाय्
तःधीम्ह मनू दनी, कथि छयने तै, न्या तिन्हुया मनूया
छयने चंगु कथी हाचां गा धाय् साथ न्यां निम्ह तिन्हुया
हाचां गाया क्यनी ।

८) वहे दु गाचाय् च्वंम्ह मचां कथी तयाः रिड तया
च्वनी । रिडया दुने न्या दुहाँ वनी धकाः माय् क धाय्
साथ लखय् च्वंम्ह न्या तिन्हुया रिडे दुहाँ वना क्यनी ।

सील न्यां केनेगु खेल—व न्या लखय् न वने फुम्ह
बंय् न न्यासि वनेफुम्ह छम्ह मनुखं सोम्ह सील न्या
न्यासिके है व सोम्ह न्या वयाखतनं सोंगू मेचय् च्वनाः
तालि बजय् याना क्यनी व न्याया लहाः व तुति नं दु ।

१) व न्या माय् क धाय् साथ त्यांग्रा त्यांग्रा पुला
क्यनी ।

२) सोम्ह न्याया म्हुती सोंगः बल तयाः चाचाः हुलाः
त्यांग्रा पुला क्यनी । बल कुतु वनी मखु ।

३) न्यां मनूयात चुप्पान धाय् व चुप्पा नया क्यनी ।

४) व न्या लखय् वनी म्हुती कथि तया वी कथिया

द्योने बःल तया बी बःल उवनाः बःल कुतु मवक चाहुलाः
न्या थवा यात तु बी है ।

५) माय् कं न्यां थसःपायाः लाल काइन धाय् साथं
थसःपायाः लाल कया क्यनी ।

६) लख्य् व न्या वारी च्वंस्ह मनूयाके बःल म्हुत्वी
तयाः रेस तोताः पारी च्वंस्ह मनूयात व्यूवनी ।

७) थुलि धुनेव लख थाहाँ वयाः फुक्कसित बाइ
बाइ यानाः तालि बजय् या धकाः थम्हं तालि बजय्
याना क्यनी । बाइ बाइ याना वनी । न्याया खेल सिधल ।

अन सय् फुट च्वय् पहाड़या चोकाय् सील न्याया
पुखू दय् का तःगु दु । व पुखूली समुद्रया छाल गय् वैगु
खः वहे किसिमं वरावर छाल वैगु यानाः (सान्टीफिक)
किसिम दय् का तःगु दु । अन सील न्या फिष्यम्ह दु क्षीरि
वनाः निगू दलरया न्या न्याना नकूसा ज्यू क्षीसं न्यान-
केबले क्षीगु लहातय् थंक वयाः लाका नः वै । न्या मनू
पाय् धीरि न दु ।

अनं वहे कलःचाय् च्वनाः ल्याहाँ वय् माः ।

हड्कड्या नाइट बजार नं छगू स्वय् बःगु थाय् खः ।

अन बजारय् हरेक चीज बीज दु बजार कुरु धाः ।

मत अथे हे बालाक थाय् थासय् च्याकातःगु दु । अनयागु
पावर हाउस सापहे बालाः । उलि मछि बिजुलियागु ज्या
दु ज्या कया च्वंगु दु करेण्ट वैगु छकः हे बन्द मज् ।

अन जिपि व हे च्वे च्वया तैगु तगोगु जहाजं बैड़ककय्
ल्याहाँ वया । अन क्षीगु नेपालयागु शाही नेपाल वायु
सेवा निगमयागु जेट प्लेनय् च्वनाः क्षीगु काठमाडौलय्
वैबलय् व बिमानय् मेमेगु देशयापि न दु व जहाजया
दुने भित्ताय् थ्वायः ज्विकाः जहाजयागु दुगः वै थयागु
खने नापं दै च्वने धुंकल निहित्या लाखों लाख कमाय्-
याइगु जहाजयात जहाजया कर्मचारी तयगु लापरवाहि
नं छुं हे मदय् कुसे मपर्कुसे अथें हे तै तःगुलि मेगु देशया
पिसं जिमित धाल- थव हवाइजहाजया कर्मचारीतसे छ्व
स्यंगु थाय् छाय् मदय् कल ज्वी धेबा मरुला धाय्
धाःसा रोजया लाखों रूपेया कमाय् याइगु जहाजयात
थुगु किसिम नं तया तैतय् थ्वायः खः धाः बलय् जिमिसं
छुं जवाफ बी मानुत । थव फुक क्षी दानु किजा हवाइ
जहाजया कर्मचारी तयगु लापरवाहि खः ।

अले क्षीगु काठमाडौं थ्वन ।

स्वम्ह विद्वान् तय् धापू

१. न्ह्यपुया ताकत उकीयात आराम वियाः मखु बरकंछि छ्यला च्वनेव बधय् ज्वी ।

—पोष

२. तसकं सावधान जुयाः मुलाः याइगु अपराधया नं सुं न सुं साक्षी लुया हे वै ।

—चुलबर

३. प्रसन्नता स्वांपुचः यें जव छथाय् हे मुनी, तव व न्हनेत लिवाइ मखु । —यंग

जिगु न्हच्प्वो च्वं वःगु दु

— एम. डी. थकू, बीरगंज

अय् बुद्ध ! छ गजब खः हँ,
धाइ थःगु न्हापाया जन्मय् छं मेया जुनि काःगु दु हँ
उबलय् नं छ न्याकक हे शान्त हँ ।
स्वयाः छंगु ज्ञानिगु पह, माकलं हिही चाय्कल हँ
ति ति न्हुयाः म्हय् छंगु,
गुबलें न्हिप्यं गुबलें तुति संकल हँ,
पतिचां मिखाय् सुल नं सुंकतुं च्वना च्वन हँ ।
गुजोगु शान्तिप्रिय ! छं दक्वसित वातां तल हँ,
स्वे हे मफेगु ज्यां छंगु मेपिन्त पापं रुक्कों चाय्कल हँ
धात्यें हे छ छम्ह ल्वहया मूर्ति दक्वसिया मनय् जुल हँ

मखु खनीसा ! बुद्धि हे छंके आपाः दुगु
अति नं छंगु अजोगु सुं द्यःया ज्योति चक्रपागु
शारीरिक बलया नां हे काय् म्वाः मानसिक बल
हे विचित्र दु
निगः आखः च्वयफत जि ब्बसेलि उपदेश छंगु
बल्ला: खनाः न्ह्याम्हनं वक्ष्ववोयः थव दक्वस्यां स्यू
बमलाः पिन्त बल्ला: पिसं रुयाय् मज्यु थव सुनानं मस्यू
छंगु इतिहास ब्बनाः आः जि वांलाक स्यू
छु खः सहनशीलता ? जिगु न्ह्यप्वो च्वं वःगु दु ।

— * —

थव गुगु समाज ?

— राम भक्त प्रधान, भैंत

आखिर धकाः काःवंसा सुनानं मवीगु
ज्या याय् त वय्ला धाःसां म्वाःम्वाः धाइगु
नय् त छुं मदु धाःसां पुद्यय् मयाइगु ।

जिके छुं मदु छु यानाः तरय् याय् छ्वाः:
छु याःसा नय् दे गय् याःसा प्वाः जाइ जिगु
जिगु लागी सारा दुनिया सीगु समान ।
मोहनिया तरय् जू सकसियां नखः
जितः धाइपि सुंहे मदु जि हे जक अःखः
न्ह्याथाय् वंसां हक्को हैगु मनूत थन छु जूगु खः ।

घेवा विना छुं हे ज्या मज्वीगु
चक्कं नुगः नं गनं मदेगु
आत्मा मियाः नं घेवा प्वःचोगु ।
आतकं गनं विवास हे मदु जितः
खुं मखु ठग मखु मानव खः जि
धा समाज जि आः छु यायगु ?
बुद्ध दु धाइ निर्वण ज्वीधुंकल
धर्म दु धाय् त खँ जक ल्यंदनि
गुगु संघय् थाय् दैगु जितः !

७६ स्थूला थे

सम्पादकयात्रीपौ

१. काय बीवं थःगु ज्या—खेय पंगलः वल धैगु बुद्धया
धापूकथं काय्या नां पंगलः बीम्हसिगु अयंय 'राहुल'
घकाः नां छूगु खः ।

२. चतुरार्यं सत्य व अष्टशीलया उपदेश ब्यूगुर्लि हे बुद्ध
संसारया गुरु जूगु खः ।

३. संसारया न सुरुआत ज्वी न अन्त ज्वी ।

४. प्यम्ह नामूद सलतः :-

क) बुद्धया 'कन्थक' सल ।

ख) अलेकजेण्डरया 'बुकासेल्स' सल ।

ग) महाराणा प्रतापया 'चेतक' सल ।

घ) जग्यप्रकाश मल्लया 'खोर्सनी' सल ।

५. विश्वय् सर्वप्रथम् अस्पताल तथा चिकित्सालय स्थापना
जूगु श्रेय बौद्धतयत दु घकाः कोपलस्टन विशेषं १९२८
इस्वी सम्बतय् लण्डनयागु 'डाक्टर' धैगु पत्रिकाय
च्वैदीगु खः ।

जितः चित्त बुद्धय् मज्

अज.पि भक्तजनपि इनाः गुम्हस्यां स्वथम्भवी निंह निंह
वाः छथासं चवानाः माकःयात नसा मनकुसे लैं लैं
होलाः नकःवै गुकियानाः माकःत नसानन ल्वानाः लैं
ज्वीपिन्त तक न रस्तय याः वै ।

—स्नोत्ति क्वाजि त्तुलाधर, असं

८/४९६ वतु मूबहाः ये
११०१ यिलागा ॥

हनेवहम्ह सम्पादकजु,

धयां न्हावःयागु अंकय भाजु प्रत्येक मानयागु पौ
वने छन । वयकःया सुक्षावं जिगु नं नुगःसाला काल ।
युकी (World Buddhist penfriend) ये जाःगु
स्तम्भयात दुध्याकेत भतीचा ल्यूने स्वैच्चंगुर्लि अव पौ
च्वैगु जुल । जिगु धापु छु धाःसां अव छीगु पत्रिका विदेस्य
वांलाक न्यने मफुनिसां कीथाय् ला यवव हे प्रवार
प्रसार ज्वी धुंकल । अथे जूगुलि देया कुंकुलामय्यच्चंपि
जनतालिसे बुद्धधर्मया माध्यमं चवसा—पासा दयके दःसा
साप हे बांलाइ । उक्किगानाः अव पत्रिका लिपा विदेस्य
नं न्यना बनकि रुन पिनेच्चंपि जनतातलिसे नं चवसापासा
दयके दे । अथे जूगुलि याकन हे विचाः यानाः उक्यंथा
चवसापासा स्तम्भ दुध्याकी धैगु मंतुना ।

बरु युकी नां थाय् वाय् व Hobby लिसें उमेर व
वं सःगु भाय् छु छु खः व नं छापय् याना ब्यूसा बांलाइ ।
छाय् धाःसा थःपिसं सःगु भाय् अव अव घकाः दुध्याकल
कि चवसापासा दयकीम्हसिया यःके नं वःगु भाय्या माध्यम
पौ च्वै ।

गोकुल साय्मि 'पौभाः'

WHO IS AN ARAHAT ? |

- D. Mahinda Thera (Srilanka)

Our minds are dominated by defilements. In *Majjhima Nikaya* (*Vatthupama Sutta*) the Buddha has mentioned that there are many kinds of defilements, the most prominent of them being greed, hatred and delusion. If one is overcome by these defilements one cannot understand things as they are.

For instance, when a mirror is covered with dust one cannot see one's face in it. The vision or reflection will be blurred. Likewise when the purity or the clarity of the mind is blurred by defilements, such a mind cannot see things as they are.

A mind can be compared to a well. If the water in the well is stirred, it becomes muddy and one cannot see the pebbles or sand at the bottom. But when the water is clear and still, the bottom can clearly be seen. In the same way when our mind is dominated by defilements, such a mind cannot see things properly. A person with such a mind is like a blind man who cannot see or who sees in a wrong way. Therefore, his actions too will be wrong. And he will bring suffering to himself and to others.

Now let us consider how to remove

our defilements and how to cultivate the virtues in our minds. For example, a farmer gets up early in the morning and go to the field. He tries to cultivate paddy which is useful to both farmers and the others. Even so, the mind can be compared to the field. Defilements can be compared to the unnecessary and harmful weeds. These harmful weeds such as greed, ill-will, delusion and so on, are growing in our minds. We should remove all these defilements from the field of the mind and try to cultivate the seeds of merit in our minds. These defilements must be removed by right effort (*Samma Vayama*).

The cause of suffering is craving. We cannot eradicate this at once. We should do it by degrees. First, we should practise virtue. Then we should develop concentration and wisdom. When the mind is filled with defilements, virtue, concentration and wisdom disappear. When the mind is filled with *Sila*, *Samadhi*, *Panna*, the defilements will disappear.

Therefore, we must try to find the time to engage ourselves in religious activities as often as possible to purify our minds. Sometimes, one thinks, one

has no opportunity to engage oneself in religious activities, spending the time in the temple. It is a wrong idea. There is no need to spend one's whole time in the temple. When one is at home, one can perform meritorious actions mentioned in the *Sigalovada Sutta*. One must listen to the Dhamma and live according to it.

When we are wandering in this *Samsara* from existence to existence, we fight each other. The king fights other kings. One country fights another country. Soldiers fight other soldiers. As one knows, this whole world is like a battlefield where we fight one another to defeat our enemies.

According to the Buddha's teaching, this is not the path to solve our inner problems. The enemies, such as craving, ill-will and delusion reside in our minds. purification of the mind is our victory. This is the unique victory that has been praised by the Buddha. The path of purification or the Noble Eightfold Path is expounded by the supreme Buddha in his first discourse known as the *Dhammachakkappavattana Sutta*.

According to this discourse, the truth of suffering must be examined. The truth of suffering relates to the being. The being is subject to decay and death. Therefore, everything is impermanent. Where is existence these

is impermanence, where there is suffering and where is suffering and impermanence, there is no ego nor soul.

Desire or craving must be eradicated. Craving is compared to a tree with deep roots. The tree is cut down leaving the root intact and tree grows again. But if the tree of craving is uprooted along with its tap root, ignorance and craving which have been uprooted will not grow thereafter even as, the person who has thus eradicated defilements is no longer subject to birth, decay and death after the *Skandha pari-Nibbana*.

We should realise Nibbana. It was two aspects— *Kelesa Parinibbana* and *Skandha Parinibbana*. The complete destruction of craving and all other defilements during the life-time is called *Kelesa Parinibbana*. When the physical and mental aggregates (*Skandhas*) are dissolved at the death of the Arahant there is no more rebirth, this is called *Kandha Nibbana*. We should the Eight-fold Path which leads to *Nibbana*.

The defilements can be removed for a moment by the efficacy of *Sila* (Morality). They can be removed temporarily by the efficacy of concentration (*samadhi*). They can be the efficacy of wisdom (*Panna*). He who has destroyed all defilements completely is called an Arahant or the worthy One.

सम्पादकीय

स्वयम्भूको बाटो

नेपालको प्राचीनतम इतिहासतिर दृष्टि दिएमा शुद्ध नेपाली थलो कहिएको नेपाल उपत्यका एक दहको रूपमा अवगत हुनआउँछ । मह मञ्जुश्रीको निवासस्थान गोश्रुंग—पर्वत र पंचमहारशि स्वयम्भूको उत्पत्तिथलो गोपुच्छागिरि गौरवमय पाना बब्नाउँछ । नेपाल धनी कहिएको संस्कृति र प्रकृतिले हो भने धर्मसहिष्णुतालाई पनि छोड्न सकिदैन । धर्मको नाममा कहिल्यै विवाद र विभेद नहुने संसारका देशमध्ये बुद्ध जन्मेको देश नेपाल एक अतुलनीय उदाहरण मान्न सकिन्छ । बुद्धको नाताले नेपाल जति प्रसिद्ध छ, स्वयम्भू उत्तिकं प्रशिद्ध छ । नेपालीको सांस्कृतिक र पुण्यस्थल स्वयम्भू विदेशीहरूका लागि आकर्षक पर्यटनस्थल हुनुका साथै ऐतिहासिक महत्वको स्थल पनि भइराखेको छ । यस्तो थलोमा जाने आउने बाटोको विषयमा चासो हुनु नेपाली मात्रको कर्तव्य हुनआउँछ ।

भूतपूर्व मन्त्री श्री केदार मान व्यथितको मन्त्रीत्वकालमा त्यस ढाँडाको पारक्रमा गर्न बाटो पीच भएको थियो भने भूतपूर्व मन्त्री श्री प्रयाग राज सि सुवालको मन्त्रीत्वकालमा डल्लूको बाटो-बाट स्वयम्भूनिसम्म पीच भएको थियो । हाल

क्षेत्रपाटीबाट विजयेश्वरीसम्म पनि पीच भइसकेको छ । प्रायःजसो जनताहरू आवागमन हुने त्यस विजयेश्वरीको बाटोदेखि स्वयम्भूसम्म र स्वयम्भू आउने बालाज्ञको बाटो पनि पीच हुनु आवश्यक छ ।

कालिमाटी र छाउनी संग्रहालयबाट आउने बाटो पीच भएबाट मोठर चढिहिँडने धनीमानीलाई धेरै सुविधा भएको छ । छाउनीतिरको बाटो टाढा र एक लासको भएको हुँदा धेरैको लागि आवागमन गर्न सजिलो चल्तीको बाटोतिर विशेष ध्यान जानु आवश्यक छ । हुनत डल्लूतिरको बाटो पनि पीच छ तर टाउँठाउँमा विग्री खाडल बनेको हुँदा पैदल यात्रोहरूलाई तु ने असुविधाको अतिरिक्त ट्याक्सीबालाहरू नाइँ नाइँ गर्न थाल्छन् ।

स्वयम्भूको ढाँडामै वस्ती छ भने ढाँडाको वरिपरि वजार र वस्ती भई आवादी वटिसकिएको छ । यो क्षेत्र विदेशीहरूको लागि त पर्यटकको एक मूल थलो नै बनिसकेको छ । यसरी आवागमन हुने स्थानमा बाटो सांगो हुनु र विश्रेतो अवस्थामा रहनु उचित देखिँदैन ।

चल्तीको आधारमा सवारी यातायातको

व्यवस्था हुनु नितान्त जरूरी छ । एकताका त्यहाँ बससभिसको पनि व्यवस्था भइसकेको थियो । तर स्थायीरूपमा रहन नसको हाल थप्पै भएको छ । कहिलेकाहिँ टेम्पोहरूले सेवा पुऱ्याउने गर्छन् तापनि नियमित छैन र सीमित रूपमा एउटा दुईवटा मात्र चल्ने हुँदा समयको वरचादी र कुरेको निष्फलभै निराश पनि हुने हुँदा जनतालाई दिक्क र कष्ट भइराखेको छ । त्यसेले साक्षा वा सरकारी वा अरु कुनै व्यवस्थाबाट यातायातको व्यवस्था गरिनु साहै नै वांछनीय भएको छ ।

अर्को समस्या पार्किङको छ । यातायातको साधन बढेपछि पार्किङको व्यवस्था नहुनु जस्तो हास्यास्पद कुरा अरु कुनै हुँदैन । हाल ट्याक्सीहरू र ट्राय्भेल एजेन्सीका मोटरहरूको आवत जावत भएतापनि जथाभावी पार्किङले सबसाधारणलाई मर्का पनुका साथै स्वयं मोटरवालालाई पनि अपठ्यारो भएको छ ।

नेपालको स्वयम्भू जस्तै बर्मा, श्रीलंका र थाइलण्ड आदि देशमा पनि स्वेदगो आदि चैत्य र धर्मस्थल प्रसिद्ध छन् र त्यहाँ बाटोधाटो र यातायातको सुप्रबन्ध भएको छ जसले गर्दा राष्ट्रको

हरतरहले इज्जत हुनुका साथै सबैको लागि सुविधा प्राप्त भइराखेको छ ।

सडक र यातायात देश विकासका चिन्ह हुन्, कुनैपनि जनमुखी सरकार यस्ता कार्यको लागि तत्पर र जिम्मेदार रहन्छ । राजधानी काठमाडौंकै जिल्लाका मुख्य शहरभन्दा २/३ किलो मीटर मात्रको फासला भएको ठाउँमा पनि यसरी सुविधा नहुनु र मरमत संभार नहुनु ज्यादै अशोभनीय र बेवास्ताको चिन्ह हुनेक्छ ।

स्वयम्भूको बाटो मर्नेत हुनु, फराकिलो पार्नु र त्यहाँ मिनिवस, बस र टेम्पो आदिको नियमित सभिसको व्यवस्थागरी पार्किंग समेतको व्यवस्था हुनु बौद्ध दृष्टिकोणले मात्र नभै राष्ट्रिय विकासको दृष्टिकोणले पनि समर्थोचित हुनेछ । अरु आष्ट्रिय विभूतिहरूको नामबाट मार्गहरूको नामकरण भएँ त्यसतर्फको बाटोलाई पनि 'बुद्धपथ' भनी नामकरण गरिएमा नेपाली दृष्टिकोणले यसको महत्व ऊनै बढ्नजानेछ । अतः यी विषयहरूतर्फ समाजसेवी, धर्मप्रमी र सरकारी सम्बन्धित निकाय-हरूको छिटै ध्यानाकर्षित हुनु जरूरी भएको छ ।

-०-

न्हूगु प्रकाशन

धर्मस्पद्तुकथा—

(धर्मस्पद सुयागुलागी धैगु उदाहरण सहितया बुद्धकालीन वाख्यं)

अनुवादक— भिक्षु अनिरुद्ध

प्रकाशक— आनन्दकुठी विहारगुठी

मूल्य— १०।—

स्मृतिविहारया संक्षिप्त परिचय

लेखिका— अमिता धार्खा

प्रकाशक— पवित्र वहादुर बज्राचार्य

दुण्डबहादुर बज्राचार्य

अशोक रत्न बज्राचार्य

गाः बहाल, यल ।

पाण स्मृतिविहारया द्विनिक प्रार्थना

द्वितीय संस्करण

सम्पादक— भिक्षु सुदर्शन

प्रकाशक— आनन्द वहादुर (लगन, काठमाडौं)

न्यौद्दि गतिविषय

नेपाल—

३६ वटा मैनबत्ती बालो शुभ-कामना

आनन्दकुटी विहार गुठी र आनन्दकुटी दायक सभाको आयोजनामा श्री ५ महाराजाधिराज सरकारको ३६ सौ जन्मोत्सवको उपलक्ष्यमा शुभ सकुन सहित ३६ वटा मैनबत्ती बालो भिक्षुसंघका तर्फबाट स्वयम्भू आनन्दकुटी विहारमा श्रद्धेय भिक्षु समूहबाट पौष १४ गते प्रभातकाल-देखि दिनभर धम्पदडु कथा र दान दक्षिणा साथै महापरित्राण पाठगरी राष्ट्रनायक श्री ५ वीरेन्द्रको चिरायु र सम्बृद्धिको लागि शुभकामना व्यक्त गरियो ।

शान्तिपूजा र धर्म

श्री ५ महाराजाधिराजको ३६ सौ जन्मोत्सवको उपलक्ष्यमा कोहिटी परिवार कलबढारा तीन दिनसम्म शुभकामना कार्यक्रम संचालनगरी शान्तिपूजा र धर्मदेशना गरियो । बुद्धधर्म सम्बन्धी धर्म देशनामा श्री रत्न सुमंगल शाक्यद्वारा भएको धर्मकथा संमाननीय निर्माण तथा यातायात मन्त्री श्री जोगमेहर श्रेष्ठले पनि श्रवण गर्नु भई दीर्घायुको मंगल-कामना गरिएको थियो ।

भारत—

स्व. भिक्षु चन्द्रमणिको प्रतिमा स्थापना

भारतीय डा० अम्बेदकर र केही नेपाली भिक्षुहरू समेतका धर्मगुरु स्वर्गीय श्री चन्द्रमणि महास्वविरको

प्रतिमा स्थापना र त्यसको उद्घाटन समारोह आठ दिनको कार्यक्रमकासाथ भव्यरूपमा देवरिया, कुशीनगरमा मना-इदैछ । पूज्य दलाइ लामाको बाहुलीबाट स्थापना हुने उक्त समारोहमा बर्मा, नेपाल, भारत र थाइलण्डका प्रतिनिधिहरूले अध्यक्षत्व गर्ने भएकोछ ।

जनवरी १९ तारीखमा सुरुभई आवाशीय बर्मी भिक्षुहरूको बैठक, मूर्ति स्थापना समारोह, विशेषपूजा कार्यक्रम, काव्य एवं गीतांजली, सेमिनार, महापरित्राण अष्टाङ्ग बौद्धसूत्र पाठ र पंचशील ग्रहण समारोहभई जनवरी २९ तारीखका दिन समारोहको विसर्जन हुने भएकोछ ।

+

चीन—

न्हगु निर्णय

धौंकन्हय कारखाना व विद्यालय संचालन जुयाच्वंगु बाटेक मेगु न्हापानिसे धार्मिक महत्वया रूपय दैच्वंगु दक्षव छै न्हापाया थै तु हे यानातयगु निर्णय चीनय जूगु डु थये हे अन सांस्कृतिक क्रान्ति जूगु इल्य अतिग्रस्त जूगु द स्यंकू धार्मिक महत्वया छैत पुनर्निर्माण यायगु ज्या क्रमशः याइगु जूगु डु ।

लुम्बिनि—

लुम्बिनि विकासया लागी आर्थिक सहयोग

नीप्यम्ह प्राध्यापक तथा प्राध्यापिकाया नेतृत्व यान काम्ह जापान क्योटोस्थित बुँको कलेजया निर्देश

आनन्द भू

समितिया अध्यक्ष साकेने लुम्बिनी ध्रमण यानादीपि
नीष्यम्हसिंग पाखे लुम्बिनी विकासया लागी २ हजार ५४१
अमेरिकी डलर उपलब्ध यानाः लुम्बिनी विकास समितिया
अध्यक्ष लोकदर्शन वज्राचार्ययात लःल्हाना दिल।

थथे हे लुम्बिनी विकास समितिया निष्ठाय् ध्यम्ह
महास्थविरपि व गुम्ह बौद्ध अधिकारी उपासक उपासिकात
नाप विज्यः म्ह थाइलण्ड नरेशया धमगुरु सोम देव कारा
याणपंवर महास्थविरपाखे भगवान बुद्धया जन्मस्थल
लुम्बिनी दर्शन व अन जृयाचंगु निर्माण कार्यया
निरीक्षण तथा वृक्षारोपण नं जुल। उक्त यात्रृत सकसियां-
पाखे व एम० एल० चिट्ठीसीपाखे लुम्बिनी विकासयां
लागी क्रमशः ७००/- व १००/- अमेरिकी डलर नं
सहायता प्राप्त जूगु दु।

चै—

पुरस्कार वितरण

वंगु पुस १५ गते अष्टमिखुन्हु धमंकीर्ति विवारय्
मीतपटान सूत्र जाँच्य पास जूँप फिच्याम्ह शिक्षार्थीतय्त
छगु समारोहया विच्य पुरस्कार वितरण जूगु समाचार दु।

अनाथपित भवय नकल

धमंकीर्ति विवारया उपासक हीराकाजी राजकर्णिकारं
काञ्चे जिल्ला पाँचखालया समाज कल्याण केन्द्रयच्चवंपि
अनाथपित वंगु पुस २८ गतेखुन्हु भोजन प्रदान या गु
समाचार दु।

आनन्दकुटी बुद्धपूजा

वंगु पुस ७ गते योमहि पुन्हीखुन्हु पुन्हीपर्ति
उवीगु कार्यक्रमकथं आनन्दकुटी विवारय् बुद्धपूजाया ज्या
सम्पन्न जुल। सुषसिया बुद्धपूजा धुँकाः भिक्षु सुमंगलपाखे

धमंदेशना जूगु समाचार दु।

भिक्षु मैत्री आनन्दकुटी

आनन्दकुटी विहार श्रीलंकाय् वनाः भिक्षु जुया:
अनया श्रीलंकाविद्यालये आबः बनाः दिप्लोमा पास
यानाः विद्यार्थी जीवनय् तु श्रीलंका रेडिओलय् नेपाली
कार्यक्रम नं चलेयानाः लिहाँ विज्याः मह भिक्षु मैत्री
आनन्दकुटी विवारय् ध्यनं।

जीर्णोद्धारया लागी सहयोग

निष्ठ व्यक्तिपितिपांडे आनन्दकुटी विहार जीर्णोद्धारया	
लागी चांदा प्राप्त जूगु दुः-	
श्री भक्तिलाल श्रेष्ठ, वापाथलि	५००।-
श्री हरिरत्न स्थापित व श्रीमती शोभालालि	
स्थापित, यत्खा।	५०१।-
सेरमान प्रजापति, नयाँबजार, पकनाजो	२००।-
चौथिमाया मानन्धर, चसांदो	१०१।-
राम बहादुर मानन्धर, चसांदो	१०१।-
लक्ष्मीकुमारी चित्रकार, ताहाचल	१०१।-
सागरप्रसाद मानन्धर, प्याफः	१०१।-
ल्यासेअजि मानन्धर, प्याफः	१०१।-
पद्मशोभा तुलाधर, असं	१४५।-
लक्ष्मी मानन्धर, चसांदो	४०।-
सन्तुमाया, लगं	३०।-
न्दुछेमान राजकर्णिकार	३०।-
शम्भु सिक्कीकार, तेबहा:	१०।-
अनगारिका सघमिता	१००—
अनगारिका विगाखा	५०।-
रत्नमाया श्रेष्ठ, बाहुबिसे	१००।-
साहु चैनबहादुर राजभण्डारी	१०१।-

नेतभाजु तुलाधर, तुँछे	५१।-
साहु नीलरत्न, ध्याकोद्दें	२१।-
अनगारिका श्रावस्ती	४२।-
हेरमांकाजि	२०।-
तुलसीमाया	२।-
लक्ष्मीहिरा तुलाधर, न्हायकं त्वा:	१०।-
मोहन शोभा तुलाधर, न्हायकं त्वा:	१०।-
पूर्णशोभा तुलाधर, तुँछेगल्लि	१०।-
छेदि समि	५।-
रहनशोभा	१०।-
वानि, जनबहा:	१०।-
केशव शाक्य	१०।-
तेजशेभा तुलाधर, खिचापुबू	१०१।-
केशव नारान मानन्धर, मखंत्वा:	१०५।-
अनगारिका धम्मवति	१००।-
अनगारिका मा गुणवति	१००।-
सुगतदास मानन्धर, झीड्य:	२५।-
दानमाया, त्यंग:	२०।-
स्व. गोविन्दलाल मानन्धरया नामं श्रीमती	१०००।-
बद्रीमाया मानन्धर	५००।-
श्रीमती चम्पावति वनिया, इतुंबाहा:	

थिनि—

न्हय्सःया गुहालि

थिमि पाटी विहारय् अभाव जुया चंगु चःबि निमां-
णया लागी धमंकीति विहारया उपासक उपासिकापिसं
७००।— तका दां ग्वाहालि या.गु दु।

चोँत्त—

थानसेठु लिथ्यन

भैतया छम्ह उपासकजुया: ध्यानकुटीपाखे याइलण्ड
वना: अनया वात् पक्नाम् विहारय् भिक्षु छुना.लि बुद्ध
धमं व थाइसंस्कृतिया अध्ययनय् स्वदैं वित्ययानाः लिहाँ
विजयात। भिक्षु थानसेठु बनेपा ध्यानकुटी विहारय्
विजयाना चंगु दु।

धौर्घ्यः—

भिक्षु डिप्लोमा उत्तीर्ण

श्री लंकाय् वनाः डिप्लोमाय् उत्तीर्ण जूम्ह भिक्षु
गुणघोष पूर्वाराम विहारय् विजयात।

त्रिचूलि—

बौद्ध कार्यक्रम

श्री सुमंगल बौद्धसंघ यलया ग्वसालय् गत पौष १५
गते अष्टमि खुन्हु त्रिशूलि सुगतपुर विहारय् बुद्धपूजा
व धमं उपदेश आदि बौद्ध कार्यक्रम सम्पन्न जुल। प्राप्त
समाचारकथं धमंकीति विहारया बौद्ध कार्यक्रम बलर
प्राप्त जूगु ध्यबां भांद्याधर निर्माण ज्याच्चंगुयात सहयोग
स्वरूप श्रीसुमंगल बौद्धसंघया पाखे नं रु. १००।— गुस.
दा प्रदान जूगुया नापं उक्त बुद्धपूजाय् भागकाःपि सकसितं
भोजन संग्रह नं जुल।

चुटवल—

रत्नमुनि उपासक दिवंगत जुल

थेरवादी भिक्षुपिन्त गावकं सहयोग वियादीम्ह
बुटवलया छम्ह पुलांम्ह धमंप्रेमी श्रद्धालु उपासक
श्री रत्नमुनि ७८ वर्षया उमेरय् वंगु मंसीर १६ गते
थःगु छेंसं दिवंगत जूगु समाचार दु।

स्वागतम् - महासी सयादो

बर्मा शासनहित ध्यानकेन्द्रया संस्थापक

अगगमहापण्डित भिक्षु शोभन महासी सयादो

माघ मसान्तपाखे नेपालय् बिज्याइगु

ज्ञागुलि स्वागत दु ।

आनन्दभूमिको नियम

१. आगामी अंकदेखि पाठकहरूको प्रश्नको उत्तर संयादक-मण्डलद्वारा दिनेगरी लौद्ध प्रश्नोत्तर स्तम्भ गाँखिने भएको छ । एउटा प्रश्नको लागि रु. १.- को टिकट वा नगद साथमा आएको प्रश्नको उत्तर सहित प्रश्नकर्ताको नाम त्यस स्तम्भमा छापिनेछ ।
२. आउँदो बैशाख-पूर्णिमा, बुद्ध जयन्तीको उपलक्ष्यमा विशेषांक प्रकाशित हुने भएकोछ । नेपाल अधिराज्यका कुना काप्चामा दुई हजारभन्दा बढी याहकहरूको घरघरमा पुग्ने यस पत्रिकाको लागि संवनिधित विषयको रचना पठाउनहुन संपूर्ण पाठक र लेखकहरूमा अनुरोध छ । साथै सबै प्रकारका कार्यालयहरू, व्यापारिक फर्महरू तथा अन्य आवश्यकीय प्रचार प्रसारको लागि विज्ञापन दिनुभई आपनो क्रियाकलापमा अभिवृद्धि गर्ने सुअवसर प्राप्त गर्नुहोस् ।
३. वर्ष ८ अंक ३ मा छापिएका श्री ५ महाराजाधिराजको भव्य ब्लक मुनि सुरु कभरमा २५२४ र अन्तिम कभरमा २५२१ हुनुपर्नेमा भूल हुनगएकोले सच्याई पढ्नुहुन अनुरोध छ ।